

รายงานการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์
โครงการ “ประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ
และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2”

The 2nd National Conference on Parks,
Recreation and Tourism

โดย

ผศ. ดร. นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

มีนาคม 2553

รายงานการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์
โครงการ “ประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ
และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2”
The 2nd National Conference on Parks,
Recreation and Tourism

โดย

ผศ. ดร. นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทคัดย่อ

โครงการจัดการประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยสาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ โดยมีหน่วยงานสนับสนุน 5 หน่วยงาน คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ WWF ประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยและวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างเครือข่ายการทำวิจัยร่วมกัน ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง การประชุมวิชาการในครั้งนี้จัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 21-22 มกราคม 2553 ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หัวข้อหลักของการประชุม คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบพื้นที่อนุรักษ์ และการจัดการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กิจกรรมการประชุมประกอบด้วย การปาฐกถาพิเศษ การบรรยายพิเศษ การนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย การนำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ และนิทรรศการวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรวม การประชุมวิชาการครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 252 คน จากเป้าหมายที่วางไว้ประมาณ 160 คน และผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่พอใจกับการจัดการประชุมวิชาการ

ABSTRACT

The 2nd Conference on Parks, Recreation and Tourism was initiated by Parks, Recreation and Tourism Program, Faculty of Forestry, Kasetsart University with the supports from 5 other agencies including National Park, Wildlife and Plant Conservation Department, Tourism Authority of Thailand, The Thailand Research Fund, Ministry of Tourism and Sport, and WWF-Thailand. The objectives of this conference were to provide opportunity for researchers and academia in presenting their research and academic works, to encourage knowledge exchange between researchers, academia and practitioners in the field of parks, recreation and tourism, and to establish research and knowledge exchange network in parks, recreation, and tourism. The conference was held during 21-22 January, 2010 at the Faculty of Forestry, Kasetsart University. Themes of this conference were “management of natural resources and biodiversity in protected area system” and “nature tourism management”. The conference programs composed of keynote speaking, special lecture, oral presentation of research, poster presentation of research, and academic exhibition. The conference overall was successfully completed. The number of actual participants was 252 while the target number of participants was approximately 160 people. Most participants rated high to the conference.

สัญญาเลขที่ PDG53O0001
โครงการ “ประชุมทางวิชาการอุทยาน นันทนาการ
และ การท่องเที่ยวครั้งที่ 2”

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

รายงานในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2553

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน: นางนภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

หน่วยงาน: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัตถุประสงค์ของโครงการ:

- 1) เพื่อเป็นการนำเสนอผลงานทางวิชาการจากนักวิจัย นักวิชาการ จากหน่วยงานต่าง ๆ และเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ
- 2) เพื่อสนับสนุนการจัดการอุทยานแห่งชาติบนพื้นฐานของการนำองค์ความรู้ หลักการ และข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) เพื่อสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงการทำวิจัยบูรณาการร่วมกัน ระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงานโดยสรุป

กิจกรรมตามแผน	ผลที่คาดว่าจะได้รับตามแผน	ผลการดำเนินงาน
การประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 ประกอบด้วยกิจกรรม การดำเนินงาน 6 ส่วนหลัก คือ 1) การปาฐกถาพิเศษ 1 เรื่อง คือ “มุมมองและประสบการณ์ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติใน พื้นที่อนุรักษ์ จากอดีตสู่ ปัจจุบัน” (โดย ฯพณฯ อำพล เสนานรงค์ องคมนตรี 2) การ อภิปราย 1 เรื่อง คือ “การ จัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความ มั่นคงของประเทศ” 3) การ บรรยายพิเศษ 2 เรื่อง คือ “การ จัดการบริการท่องเที่ยวในแหล่ง ธรรมชาติ” และ “บทบาทของ องค์กรภาคเอกชนต่อการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” 4) การ เสวนา หัวข้อ “จากวิชาการ...สู่ การจัดการที่เป็นเลิศ” 5) การ นำเสนอผลงานวิจัยภาค บรรยาย 6) การนำเสนอ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์และ นิทรรศการวิชาการจาก หน่วยงานสนับสนุนการประชุม	1. ผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 160 คน ทั้งจากหน่วยงาน ราชการ มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และเป็นโอกาส ให้นักศึกษาเข้าร่วมสังเกตการณ์ ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และความรู้ด้าน อุทยาน นันทนาการ และ การ ท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นการ สร้างเครือข่ายทางวิชาการ 2. เอกสารทางวิชาการใน รูปแบบของ Proceeding และสรุปผลงานวิจัยที่ได้รับ การสนับสนุนจาก สกว. ที่ เผยแพร่แก่ผู้เข้าร่วมการ ประชุม	การประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการ ท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 จัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 21-22 มกราคม 2553 ณ ห้องประชุมสง่าสรรพศรี ชั้น 3 ตึก วิทยาศาสตร์ 60 ปี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ โดยมีกำหนดการประชุม และผลการ ประชุมในรายละเอียด ซึ่งฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ จัดการประชุมฯ จัดทำ ขึ้นดังปรากฏตามเอกสาร ประกอบส่วนที่ 1 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงาน กับผลที่คาดว่าจะได้รับตามแผนแล้วพบว่าสามารถ ดำเนินงานได้ตามแผนทุกประการ โดยมีข้อสรุปดังนี้ 1. จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ในวันที่ 21 มกราคม 2553 มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 252 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมประชุม จากกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 166 คน จากสำนักพัฒนา การท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 3 คน การ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 12 คน จากสถาบันการศึกษา และนิสิต/นักศึกษา 55 คน และจากหน่วยงานอื่น ๆ 16 คน สำหรับวันที่ 22 มกราคม 2553 มีผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งสิ้น 162 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมประชุมจากกรม อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 106 คน จากสำนัก พัฒนาการท่องเที่ยว 4 คน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 13 คน จากสถาบัน การศึกษา และนิสิต/นักศึกษา 20 คน จากหน่วยงานอื่น ๆ 19 คน 2. เอกสารทางวิชาการ ในการประชุมวิชาการครั้งนี้ คณะกรรมการ จัดการประชุมได้จัดทำเอกสารรวมบทคัดย่อแจกให้กับ ผู้เข้าร่วมการประชุม ส่วน Proceeding กำลังอยู่ใน ระหว่างการจัดพิมพ์เรื่องเต็มจากผู้นำเสนอผลงาน โดยจะจัดทำเป็น CD ส่งให้กับผู้เข้าร่วมการประชุมใน ช่วงเวลาต่อไป ซึ่งก็จะได้นำส่งมายัง สกว. ด้วยเช่นกัน

กิจกรรมตามแผน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ ตามแผน	ผลการดำเนินงาน
		ทั้งนี้ผลการวิจัยที่นำเสนอในการประชุมมีจำนวน 8 เรื่อง คือ 1) การบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิเวศอุทกวิทยาเพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศทางน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ โดย รศ. ดร. จารุมาศ เมฆสัมพันธ์ และคณะ 2) อนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อนุรักษ์ โดย รศ. ดร. สุระ พัฒนเกียรติ 3) อิทธิพลของนักท่องเที่ยวต่อสังคมนกในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดย ผศ. วิจักขณ์ จิมนิคม และคณะ 4) การกำหนดปัจจัยชี้วัดและติดตามผลกระทบเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโป่งพูน โดย ผศ. ดร. ดรชนี เอมพันธุ์และคณะ 5) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดย มธุรส ปราบไพร 6) แนวทางการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในจังหวัดชุมพร โดย อำนาจ รักษาพล 7) การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง โดย สุรศักดิ์ ชูทอง และ 8) พฤติกรรมการตอบสนองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป้ายเตือนอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย โดยนิภาพร ไพศาล และดรชนี เอมพันธุ์ สำหรับผลงานวิจัยด้านอุทยานและนันทนาการทางธรรมชาติภายใต้การสนับสนุนของสกว. ในรอบ 7 ปี (พ.ศ. 2546-2552) นำเสนอในรูปแบบของนิทรรศการจำนวน 9 แผ่นกระดาน A0 ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สรุปโครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 ส่วนที่ 2 สรุปโครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 ส่วนที่ 3 วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจำนวน 8 เรื่อง รายละเอียดเนื้อหา นำเสนอไว้ในเอกสารประกอบส่วนที่ 2

กิจกรรมตามแผน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ ตามแผน	ผลการดำเนินงาน
		โดยรวม การประชุมวิชาการในครั้งนี้ ถึงว่าประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับการประชุมครั้งที่ 1 เมื่อปี 2550 เป็นการประชุมที่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการและผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติพื้นที่อนุรักษ์ประเภทอื่น ๆ พื้นที่นั้นหนาแน่นนอกพื้นที่อนุรักษ์ ผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและผู้สนใจอื่น ๆ เข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมาก เกินจำนวนที่คณะผู้จัดการประชุมคาดการณ์ไว้ในแผน แม้ยังมีอุปสรรคและข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานอยู่อีกหลายส่วน ดังรายละเอียดในข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมในเอกสารประกอบส่วนที่ 1 แต่เป้าหมายในการจัดการประชุมวิชาการทุก 2 ปีก็เป็นเป้าหมายที่ควรจะต้องไว้และดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยหากมีความพร้อมมากขึ้นก็อาจจัดเป็นการประชุมวิชาการนานาชาติได้ในอนาคต

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อ สกว.

อุทยานแห่งชาติและพื้นที่อนุรักษ์ประเภทต่าง ๆ เป็นพื้นที่ ๆ ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ แก่สังคม โดยพื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ธรรมชาติเกือบทั้งหมดที่เหลืออยู่ในประเทศ ในปัจจุบัน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้พื้นที่อนุรักษ์ทั้งระบบเอื้อประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมต่อสังคมเต็มศักยภาพ ซึ่งในการจัดการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยงานวิชาการทั้งในเชิงลึกและงานวิจัยและพัฒนาที่ต่อยอดไปถึงระบบสนับสนุนการตัดสินใจอยู่อีกเป็นจำนวนมาก จากที่ข้าพเจ้าได้เป็นคณะทำงานด้านพิจารณาผลงานวิชาการในการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้และจากการตรวจสอบผลงานวิจัยที่ดำเนินการในระบบอุทยานมาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาเกือบ 2 ทศวรรษ พบว่าแม้จะมีจำนวนงานวิจัยในพื้นที่อนุรักษ์อยู่แล้วพอสมควร แต่งานวิจัยที่เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติงานจริง ๆ มีน้อยมากเมื่อเทียบกับความสำคัญของพื้นที่ ข้าพเจ้า

จึงใคร่ขอเสนอให้ สกว. ให้การสนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่ และงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุน การตัดสินใจในพื้นที่อนุรักษ์เพิ่มขึ้น เพื่อให้พื้นที่อนุรักษ์ทำหน้าที่ปกป้องรักษาสีงแวดล้อม เป็น พื้นที่ต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ แหล่งศึกษาเรียนรู้ของคนในสังคม ควบคู่ไปกับการเื้อต่อความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพในระดับที่ เหมาะสมของคนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง รวมทั้งประสานกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบัน ในส่วนของงาน ด้านการท่องเที่ยวทั่วไปโดยรวมพบว่ามียหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่แล้วอย่าง ต่อเนื่อง การให้การสนับสนุนของ สกว. ในลักษณะที่เป็นอยู่จึงน่าจะเพียงพอ

ลงนาม

(นางนภวรรณ สุานะกาญจน์ พงษ์เขียว)

ผู้รับทุน

9 มีนาคม 2553

เอกสารประกอบส่วนที่ 1

สรุปการดำเนินงาน

การประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2

The 2nd Conference on Parks, Recreation and Tourism

**รายงานสรุปการประชุมวิชาการ
อุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2
ระหว่างวันที่ 21-22 มกราคม พ.ศ. 2553
ณ ห้องประชุมสง่าสรรพศรี ตึกวนศาสตร์ 60 ปี
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**

1. หลักการและเหตุผล

ความต้องการในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อการกระตุ้นสถานะเศรษฐกิจของประเทศมีมาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากแผนกระตุ้นเศรษฐกิจระยะที่ 2 ประจำปี 2552 ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้รับอนุมัติงบประมาณในการดำเนินการโครงการเพิ่มศักยภาพในการสร้างรายได้ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติจำนวน 148 แห่ง และวนอุทยานอีก 112 แห่ง อีกทั้งยังมีโครงการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า ที่จะดำเนินการในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอีก 10 แห่ง แต่ในขณะเดียวกัน พื้นที่อนุรักษ์ทั้ง 3 ประเภทนั้นไม่ได้มีบทบาทเฉพาะการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศเท่านั้น แต่บทบาทของความเป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุ์สัตว์และพันธุ์พืชล้วนเป็นบทบาทที่มีความสำคัญมากทั้งในระดับภูมิภาคอาเซียนหรือแม้แต่ระดับโลก การคงความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการจึงเป็นสิ่งที่ต้องมีการทบทวน และไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ซึ่งฐานความรู้ที่ได้จากการสังสมในการทำวิจัยมาอย่างต่อเนื่องจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายทางด้านการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ดังกล่าว

เวทีวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ที่จัดขึ้นโดย สาขาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ กองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) สำนักงานประเทศไทย จึงเป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ ผู้ประกอบการ หน่วยงานปฏิบัติ องค์กรผู้สนับสนุน ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวเนื่องกับพื้นที่อนุรักษ์ ได้เข้าใจภาพการณ์ของการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวไปด้วยกัน สำหรับการประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 นั้นนับเป็นการประชุมที่จัดขึ้นต่อเนื่องจากครั้งแรกที่ได้จัดไปเมื่อวันที่ 22-23 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งได้รับความสนใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานภาคต่าง ๆ ยังคง

เป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้สำหรับทุกกลุ่มที่มีความห่วงใยต่อความสมดุลของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถประยุกต์หลักวิชาการไปปฏิบัติได้จริงในพื้นที่พร้อมทั้งตอบสนองต่อความต้องการในระดับประเทศได้ โดยการประชุมในครั้งนี้ยังคงรูปแบบที่มีการอภิปรายในหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจและเกิดประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง และการนำเสนอผลงานทางวิชาการ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการนำเสนอผลงานทางวิชาการจากนักวิจัย นักวิชาการ จากหน่วยงานต่างๆ และเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ
2. เพื่อสนับสนุนการจัดการอุทยานแห่งชาติ นันทนาการและการท่องเที่ยว บนพื้นฐานของการนำองค์ความรู้ หลักการและข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. เพื่อสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงการทำวิจัยบูรณาการร่วมกัน ระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

3. เป้าหมายหลัก

เพื่อเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการอุทยาน นันทนาการและการท่องเที่ยว เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการและผู้ปฏิบัติทุกภาคส่วน ได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุทยานแห่งชาติ และเกิดความร่วมมือและเครือข่ายการเชื่อมโยงร่วมกันในการจัดการอุทยานแห่งชาติที่สนับสนุนการนำความรู้ทางวิชาการมาใช้ในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ

4. หน่วยงานรับผิดชอบและสถานที่ติดต่อ

สาขาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 02-561-4755; โทรสาร 02-561-4755; 02-579-0172

Email: dach_1960@yahoo.com

หน่วยงานสนับสนุน

1. สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

4. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
5. กองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) สำนักงานประเทศไทย

5. โปรแกรมการประชุมวิชาการ อุทยาน นันทนาการ และ การท่องเที่ยว ครั้งที่ 2

5.1 กำหนดการวันพฤหัสบดีที่ 21 มกราคม พ.ศ.2553

08:00-09:00 น.	ลงทะเบียน
09:00-09:30 น.	พิธีเปิด
09:30-10:00 น.	ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “มุมมองและประสบการณ์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ จากอดีต...สู่ปัจจุบัน” โดย...ฯพณฯ องคมนตรี ดร.อำพล เสนาณรงค์
10:00-10:30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10:30-12:00 น.	การอภิปรายเรื่อง “การจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ” ผู้ร่วมอภิปราย คุณสมชัย เพียรสถาพร อธิบดีกรมป่าไม้ คุณดาวัลย์ คำภา ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คุณภราเดช พยัสมิเชียร ผู้ดำเนินรายการ... ดร. ทงธรรม สุขสว่าง
12:00-13:00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13:00-13:30 น.	สรุปผลการดำเนินงานการประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 1 โดย...ผศ.สาร์ฐ รัตนะ
การนำเสนอผลงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในระบบพื้นที่อนุรักษ์	
13:30-13:50 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 1.1 เรื่องการบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิเวศวิทยาเพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศทางน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ โดย...รศ. ดร. จารุมาศ เมฆสัมพันธ์ และคณะ
13:50-14:10 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 1.2 เรื่องอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อนุรักษ์ โดย...รศ. ดร. สุระ พัฒนเกียรติ

14:10-14:30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14:30-14:50 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 1.3 เรื่องอิทธิพลของนักท่องเที่ยวต่อสังคมในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดย...ผศ. ดร. วิจักขณ์ จิมโคม และคณะ
14:50-15:10 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 1.4 เรื่องการกำหนดปัจจัยชี้วัดและติดตามผลกระทบเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโป่งพุร้อน โดย...ผศ. ดร. ดรชนี เอมพันธุ์ และคณะ
15:10-15:30 น.	สรุปการนำเสนอผลงานวิชาการ โดย...ดร. นันทชัย พงษ์พัฒนานุรักษ์
15:30-16:00 น.	บทบาทและทิศทางการดำเนินงานของสมาคมอุทยานแห่งชาติ โดย...ผศ. สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต นายกสมาคมอุทยานแห่งชาติ
16:00-17:00 น.	การนำเสนอผลงานภาคโปสเตอร์

5.2 กำหนดการวันศุกร์ที่ 22 มกราคม พ.ศ.2553

08:00-09:00 น.	ลงทะเบียน และชมนิทรรศการ
09:00-9:40 น.	การบรรยายพิเศษ เรื่อง “การจัดการบริการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ” โดย... คุณศรีจันทร์ มนรักษารมณ Evason Six Senses Resorts & Spa Hua Hin
09:40-10:20 น.	การบรรยายพิเศษ เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทของภาคเอกชนต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์” โดย...คุณศรีสุรางค์ มาศสิริกุล ผู้จัดการส่วนพัฒนาสิ่งแวดล้อมฝ่ายกิจการสัมพันธ์ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
10:20-10:50 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
การนำเสนอผลงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	
10:50-11:10 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 2.1 เรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดย...อ. มธุรส ปราบไผ่
11:10-11:30 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 2.2 เรื่องแนวทางการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในจังหวัดชุมพร โดย...อ. อำนาจ รักษาพล

11:30-11:50 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 2.3 เรื่องการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง โดย...อ. สุรศักดิ์ ชูทอง
11:50-12:10 น.	นำเสนอผลงานวิจัย 2.4 เรื่องพฤติกรรมตอบสนองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป้ายเตือนอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย โดย...คุณนิภาพร ไพศาล และ ดรชনী เอมพันธุ์
12:10-12:30 น.	สรุปการนำเสนอผลงานวิชาการ โดย...ผศ.ดร.พัชณู วงศ์วรรณะ พอสเตอร์
12:30-13:30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13:30-15:00 น.	การเสวนา “จากวิชาการ...สู่การจัดการที่เป็นเลิศ” ผู้ร่วมเสวนา คุณสมประสงค์ ไข่มพัตร์ รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว คุณเดชาวุธ เศรษฐพรวิทย์ ผู้อำนวยการส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ คุณกุลปราโมทย์ วรรณะเลิศ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผศ. สุรเชษฐ์ เศรษฐมาตย์ คณบดีคณะการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้นำเสวนา...ผศ.ดร.นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว
15:00-15:10 น.	ปิดการประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการและการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 โดย...คณบดีคณะวนศาสตร์
15:10-15:30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง

6. ผลลัพธ์

6.1 จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

การประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการและการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 มีผู้เข้าร่วมงานในวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2553 จำนวน 252 คน และในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2553 มีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 162 คน แบ่งรายละเอียดผู้เข้าร่วมงานแยกตามหน่วยงานได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เข้าร่วมงาน แยกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	จำนวน (คน)	
	21 ม.ค. 53	22 ม.ค. 53
1. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช		
- ส่วนกลาง	18	11
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์	148	95
2. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว	3	4
3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	12	13
4. สถาบันการศึกษาและนิสิตนักศึกษา	55	20
6. ผู้นำเสนอผลงาน	6	8
7. วิทยากร	6	6
8. สื่อมวลชน*	-	2
9. หน่วยงานอื่นๆ	4	3
รวม	252	162

รายชื่อของผู้เข้าร่วมงานแสดงในภาคผนวก ก.

6.2 ผลการอภิปรายเรื่อง “การจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ”

การอภิปรายเรื่อง “การจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ” มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นวิทยากรอภิปรายจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ คุณสมชัย เพียรสถาพร อธิบดีกรมป่าไม้ คุณดาวัลย์ คำภา ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คุณภราเดช พิชัยวิเชียร โดยมี ดร.ทรงธรรม สุขสว่าง ผู้อำนวยการส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย

ดร. ทรงธรรม สุขสว่าง (ผู้อำนวยการส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10) กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีการประกาศพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่อนุรักษ์ประมาณ 100,000 กว่าแห่งทั่วโลก สำหรับประเทศไทยในส่วนของอุทยานแห่งชาติมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการแล้ว จำนวน 123 แห่ง และยังมีพื้นที่คุ้มครองอื่นๆ เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งการจัดการพื้นที่คุ้มครองนั้นไม่ได้มองเฉพาะในเรื่องการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของเศรษฐกิจและประชาชนที่อยู่

โดยรอบพื้นที่อีกด้วย ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมควรเป็นเช่นไรจึงเป็นประเด็นที่ต้องมีการระดมความเห็น จากนั้นได้เปิดอภิปรายในหัวข้อ “มุมมองและทรรศนะของการจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ”

คุณสมชัย เพียรสถาพร (อธิบดีกรมป่าไม้): ป่าไม้เป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อมและมนุษย์ทุกคน ประเทศไทยที่มีป่าไม้มากความมั่นคงทางเศรษฐกิจก็จะตามมา สำหรับเรื่องของการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์แท้จริงแล้วหากมองตามวัตถุประสงค์ตามกฎหมาย ต้องเริ่มจาก 1) การรักษาพื้นที่ธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป 2) การศึกษาและวิจัย และ 3) การนันทนาการ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่รองมาจาก 2 ลำดับแรก แต่เนื่องด้วยปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้การบริหารจัดการในปัจจุบันให้ความสำคัญกับเรื่องของการนันทนาการและการท่องเที่ยวมากเกินไป ซึ่งควรปรับแนวคิดใหม่ให้มีการจัดการตามลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ แม้ว่าการท่องเที่ยวจะสร้างรายได้จำนวนมากแก่ประเทศ แต่การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติก็เป็นเรื่องสำคัญ

การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากหลายคนมักใช้ประสบการณ์และความรู้สึกเป็นหลักในการบริหารจัดการ แท้จริงแล้วควรเริ่มจาก 1) การศึกษาวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาบริหารจัดการ 2) มีนโยบายภาครัฐในระดับต่างๆ และ 3) มีการร่วมมือกันระหว่างภาคประชาชนและภาคราชการ ถ้าทั้งสามส่วนทำงานไปพร้อมกันจะทำให้การรักษาป่าไม้ไม่ประสบปัญหาอย่างเช่นปัจจุบัน ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ของประเทศจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แนวทางหนึ่งในการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ คือ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้ทำงานได้อย่างเต็มกำลัง ปัจจุบันพื้นที่อนุรักษ์หลายแห่งมีการจัดการเขตกันชนโดยรอบพื้นที่ การนำเอาหลักการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน่าจะเป็นสิ่งที่ดีต่อการทำงานของหน่วยงาน

ทั้งนี้การรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศต้องเน้น 3 เรื่องสำคัญ คือ 1) การจัดการโดยการมีส่วนร่วม 2) การปรับปรุงระบบการจัดการภาครัฐ โดยผู้บริหารระดับสูงต้องรับฟังความคิดเห็น และ 3) กระบวนการทำงานที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้เกิดเรียนรู้และยอมรับร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และคนท้องถิ่น

คุณลดาวัลย์ คำภา (ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)): ป่าไม้เชื่อมโยงได้กับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เมื่อป่าไม้

เกิดผลกระทบสิ่งอื่นๆ ก็จะได้รับผลกระทบเช่นกัน สำหรับมุมมองเกี่ยวกับแผนพัฒนาฯ นั้น เดิมอาจมองการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบแยกส่วน เช่น ป่าไม้ ดิน น้ำ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันต้องมองการจัดการทั้งระบบเนื่องจากทุกอย่างเชื่อมโยงกันทั้งหมด สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่อนุรักษ์แยกได้ 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. การแบ่งเขตพื้นที่ กล่าวคือ เมื่อการแบ่งพื้นที่ไม่ชัดเจนและยังมีการโต้แย้งกันอยู่ การจัดการที่ชัดเจนย่อมไม่เกิดขึ้นส่งผลการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น พื้นที่ทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติหรืออุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่เปราะบางทางระบบนิเวศ เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้ตามความเหมาะสม รวมถึงการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นๆ มีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน

3. ความหลากหลายทางชีวภาพ แยกเป็น 2 มุมมอง คือ 1) การฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามความเหมาะสม เช่น การท่องเที่ยว ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเกษตร เป็นต้น และ 2) การจัดระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควรในปัจจุบันซึ่งการทราบถึงความหลากหลายทางชีวภาพนั้นทำให้สามารถบริหารจัดการและดูแลรักษาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของประเทศได้อย่างเหมาะสม

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการนั้น สศช. เน้นไปที่หลักเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยให้ทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นแกนหลักในการวางแผน ซึ่งเริ่มจากการมองปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไปสู่การมองหาแนวทางการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในด้านๆ เพื่อให้ประเทศเกิดความมั่นคง

คุณภราเดช พยัฆวิเชียร (อดีตผู้ว่าการ ททท.): การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ หากมองในประเด็นการบริหารจัดการ สามารถแยกย่อยได้ 3 ประเด็น คือ 1) ระเบียบ/กฎหมาย 2) การบริหาร (นโยบาย/แผนงาน/การประเมินผล) และ 3) งบประมาณ แต่หากมองในประเด็นความมั่นคงของประเทศสามารถแยกเป็น 1) ความมั่นคงภายในประเทศ และ 2) ความมั่นคงภายนอกประเทศ ในโอกาสนี้ขอกล่าวเฉพาะความมั่นคงภายในประเทศเท่านั้น สำหรับความมั่นคงของประเทศในมิติการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ในเชิงการท่องเที่ยว กล่าวได้ดังนี้

1. ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศพึ่งพารายได้จากการเกษตรเป็นหลักและมีรายได้น้อย กลุ่มคนที่อาศัยในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ก็เช่นกัน ปัญหาหนึ่งที่พบมากในพื้นที่อนุรักษ์หลายแห่งคือ การบุกรุกพื้นที่ของชาวบ้านเพื่อทำการเกษตร ดังนั้น การทำให้คนที่อาศัยอยู่ภายในและ/หรือโดยรอบพื้นที่อนุรักษ์มีความมั่นคงภายใต้การพึ่งพาทางการเกษตรจะช่วยลดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ทางอุทยานแห่งชาติอาจให้การท่องเที่ยวมาช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยอาจส่งเสริมในลักษณะวิสาหกิจชุมชนหรือใช้หลักการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารจัดการ

2. ความมั่นคงด้านสังคมและวัฒนธรรม การใช้วิถีวนเกษตรเชื่อมโยงให้คนกับป่าอยู่ร่วมกัน ให้คนสามารถรักษาภูมิปัญญาชาวบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่นเอาไว้ได้อย่างมั่นคงโดยใช้การท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์เป็นเครื่องมือ แนวทางนี้ช่วยให้ป่าอยู่อย่างมั่นคง สังคมและชุมชนก็อยู่ได้อย่างเข้มแข็ง

3. ความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแง่ของการจัดการพื้นที่อนุรักษ์และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวนั้น ควรกระจายพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในสถานที่อื่นๆ เพื่อลดการแออัดของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานฯ

4. ความมั่นคงด้านการเมือง รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ (มุมมองและทรรศนะด้านการใช้บริบทของพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว)

6.3 ผลการบรรยายเรื่อง “การจัดการบริการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ”

การบรรยายเรื่อง “การจัดการบริการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ” โดยคุณศรียันต์ มนรักษารมณ จาก Evason Six Senses Resorts & Spa Hua Hin สรุปได้ว่า Six Senses Resort & Spa เป็นหนึ่งในรีสอร์ทที่มีเครือข่ายหลายแห่งทั่วโลก มีจุดมุ่งหมายหลักในการบริการ คือ “การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่และสร้างสรรค์ระดับประสบการณ์ที่แตกต่างอย่างมีคุณค่าเพื่อเพิ่มพูนพลังแห่งความรักในเยาว์วัยแก่แขกผู้มาเยือนด้วย SLOW LIFE”

คำว่า “SLOW LIFE” ตามแนวคิดของ Six Senses Resort & Spa คือ แนวทางปฏิบัติหลักที่บ่งบอกถึงรูปแบบการให้บริการแก่ลูกค้าและสิ่งที่ทำอยู่ในปัจจุบัน มีหลักปฏิบัติดังนี้

S - Sustainable คือ การจัดการให้เกิดความยั่งยืนแก่สิ่งแวดล้อม

L - Local คือ การให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการทำงานกับรีสอร์ท พร้อมทั้งนำเสนอความเป็นท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน

O - Organics คือ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษและทำมาจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่

W - Wholesome คือ การเสริมสร้างสุขภาพให้กับลูกค้า

L - Learning คือ การเรียนรู้

I - Inspiring คือ การสร้างแรงบันดาลใจ เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพ เป็นต้น

F - Fun คือ การสร้างความสนุกสนานผ่านกิจกรรมต่างๆ ภายในรีสอร์ท

E - Experience คือ การสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างอย่างมีคุณค่า

สำหรับการบริหารจัดการของ Six Senses Resort & Spa ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินการดังนี้

1. การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีองค์รวม (Holistic Environmental Management Programme (HEMP)) เช่น การลดการสร้างขยะ การนำวัสดุเก่ากลับมาใช้ใหม่ การบำบัดน้ำเสีย การนำน้ำเสียที่บำบัดแล้วมารดน้ำต้นไม้ ลดการตัดต้นไม้ดั้งเดิมที่มีในรีสอร์ท สร้างบรรยากาศให้เป็นธรรมชาติ เป็นต้น

2. งบประมาณในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social & Environmental Responsibility Fund (SERP)) โดยหักงบประมาณร้อยละ 0.5 ของรายได้ทั้งหมดมาใช้ในการบริหารจัดการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านการทำกิจกรรมในนามของรีสอร์ท ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น กองทุนมูลนิธิ องค์กรต่างๆ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

3. การสร้างความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาศักยภาพ (Environmental Awareness & Capacity Development) ผ่านการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้นตามวาระต่างๆ แก่พนักงาน ลูกค้า ผู้บริหาร รวมถึงท้องถิ่น ซึ่งมีการดำเนินการโครงการหลัก 3 โครงการ คือ

3.1 Six Senses Green Module เป็นโครงการอบรมให้แก่พนักงานที่ทำงานกับรีสอร์ท

3.2 Environmental Training เป็นหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่พนักงานที่ทำงานกับรีสอร์ท

3.3 Awareness Raising Event เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่ลูกค้าและชุมชนท้องถิ่น

4. โครงการสร้างความร่วมมือกับภาคธุรกิจอื่น (Corporate Partnership Program) ในการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ศูนย์การศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิริ

นาราชินี องค์การป่าชายเลนเพื่ออนาคต (Mangroves for the Future) Water Charity IUCN Teacher Plus Foundation Care for Children The Converging World เป็นต้น

6.4 ผลการบรรยายเรื่อง “ความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทของภาคเอกชนต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์”

การบรรยายเรื่อง “ความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทของภาคเอกชนต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์” โดย คุณศรีสุรางค์ มาศสิริกุล ผู้จัดการส่วนพัฒนาสิ่งแวดล้อม ฝ่ายกิจการสัมพันธ์ บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) สรุปได้ว่า

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีการดำเนินการเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมมานานแล้วแต่เป็นการรับผิดชอบต่อในด้านอื่นๆ สำหรับบทบาทด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์นั้น เริ่มจากโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ จำนวนเนื้อที่ 1 ล้านไร่ เมื่อปี 2539 ซึ่งนับเป็นก้าวแรกของการทำงานด้านการอนุรักษ์ของ ปตท. ปัจจุบันโครงการนี้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วและได้น้อมเกล้าฯ ถวายคืนพื้นที่โครงการทั้งหมดแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ณ พื้นที่แปลงปลูก FPT 29 และ FPT 29/3 ในครั้งนั้นทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “ปลูกป่าแล้วต้องให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ด้วย” สืบเนื่องจากพระราชดำรัสนี้ ปตท. จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาแปลงปลูกป่าแห่งนี้ให้เป็นสถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ จึงทำการศึกษาความเป็นไปได้และเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมร่วมกัน จนนำมาสู่ข้อสรุปให้มีการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมาภายใต้แนวคิดให้เป็นแหล่งเรียนรู้การปลูกป่าและระบบนิเวศป่าชายเลน แหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนพื้นบ้านให้แก่ประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่คนทั่วไปและคนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศป่าชายเลน โดยได้รับพระราชทานนามจาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ว่า “ศูนย์การศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี”

ศูนย์การศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี เป็นพื้นที่ในโครงการปลูกป่าฯ แปลงที่ FPT 29 และ FPT 29 /3 มีเนื้อที่จำนวน 784 ไร่ ซึ่งแต่เดิมพื้นที่เป็นนาทุ่งร้างและเสื่อมโทรม ต่อมาได้ทำการปลูกพันธุ์ไม้ป่าชายเลนนานาชนิดในพื้นที่ จนกระทั่งกลายมาเป็นป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพเช่นในปัจจุบัน ศูนย์ฯ มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

1. เพื่อเทิดพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา
2. เพื่อเป็นศูนย์การศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนของประเทศและระดับภูมิภาค
3. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ตัวอย่างเรื่องการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนอย่างเป็นระบบ

การแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์การศึกษาฯ สิรินาถราชินี แบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

1. ส่วนอาคารสำนักงานและห้องประชุม เป็นที่ตั้งของที่ทำการศูนย์ฯ และห้องประชุมที่เน้นการออกแบบก่อสร้างให้กลมกลืนกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม
2. ส่วนอาคารนิทรรศการ มีการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนปราณบุรี แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ระบบนิเวศป่าชายเลน วงจรชีวิตของสัตว์ในป่าชายเลน การเผาถ่านจากต้นโกงกาง
3. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ระยะทาง 1 กิโลเมตร ภายในเส้นทางมีจุดสื่อความหมายที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลนกระจายอยู่ในบริเวณต่างๆ
4. พื้นที่ศึกษาวิจัย จัดแบ่งพื้นที่ส่วนนี้เพื่อการศึกษาและวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
5. พื้นที่อนุรักษ์ เป็นพื้นที่ส่วนที่ไม่มี การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น

การบริหารจัดการศูนย์การศึกษาฯ สิรินาถราชินี ทาง ปตท. มีความต้องการให้มีการบริหารจัดการแบบการมีส่วนร่วมที่มีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการ ได้แก่

1. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานด้านการศึกษา ได้แก่ วนอุทยานปราณบุรี โรงเรียน เป็นต้น
2. องค์กรธุรกิจและการท่องเที่ยว ได้แก่ Six Senses Resort & Spa
3. องค์กรบริหารส่วนตำบล
4. บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
5. ประชาชนในพื้นที่

นอกจากนี้ ปตท. มีการดำเนินการพัฒนาศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ใน 4 โครงการ คือ

1. โครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่กลุ่มประมงเรือเล็ก ได้แก่ การอบรมภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ป่าชายเลน และกฎหมายด้านป่าไม้ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผืนป่าประวัติศาสตร์กับปากน้ำปราณ เป็นต้น เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการให้รับรู้ถึงความสำคัญของวิถีชีวิตชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ

2. โครงการฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์ป่าชายเลน มีกิจกรรมเข้าค่ายอบรมสาระการเรียนรู้ต่างๆ การฝึกภาคปฏิบัติจำนวน 100 ชั่วโมง การมอบประกาศนียบัตรและประเมินผลการเรียนในหลักสูตร ห้องถิ่นของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

3. โครงการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำในพื้นที่ มีกิจกรรมได้แก่ ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพาะเลี้ยงหอยนางรม สร้างบ่อเพาะเลี้ยงปูทะเลเพื่อเพิ่มปริมาณปูในพื้นที่

4. โครงการปลูกป่าชายเลน มีการให้ความรู้ในการปลูกต้นไม้ในป่าชายเลน การเตรียมอุปกรณ์และขั้นตอนการปลูก การเตรียมกล้าไม้ การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับชนิดและระดับน้ำ

ในอนาคต ปตท. คาดหวังให้ศูนย์การศึกษาฯ สิรินาถราชินีแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาวิจัย เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลน และพัฒนาเป็นสถานที่ฝึกอบรม/สัมมนา/การประชุมให้บริการแก่ประชาชนและองค์กรต่างๆ

6.5 ผลการเสวนาเรื่อง “จากวิชาการ...สู่การจัดการที่เป็นเลิศ”

การเสวนาเรื่อง “จากวิชาการ...สู่การจัดการที่เป็นเลิศ” มีผู้ร่วมเสวนาทั้งสิ้น 4 ท่าน ได้แก่ คุณสมประสงค์ โขมพัตร รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว คุณเดชาวุธ เศรษฐพรพงศ์ ผู้อำนวยการส่วนศึกษาวิจัยอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช คุณกุลปราโมทย์ วรรณะเลิศ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ ผศ.สุรเชษฐ์ เชษฐมาลี คณบดีคณะการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมี ผศ.ดร.นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว เป็นผู้ดำเนินการเสวนา ผลการเสวนาสรุปได้ว่า

ผศ.ดร.นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว (อาจารย์สาขาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) กล่าวถึง คำว่า “วิชาการ” สำหรับหลายคนอาจเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก แต่ในมุมมองของนักวิชาการมองว่าการทำงานวิชาการนั้นมีหลายระดับตั้งแต่ระดับง่ายจนไปสู่งานวิจัยที่ซับซ้อน ซึ่งกลุ่มคนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อยู่แล้วมีโอกาที่จะทำงานวิชาการได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องเป็นงานวิจัยเชิงลึกที่ซับซ้อนเพียงแค่ว่าใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการทำงานก็สามารถเป็นงานวิชาการได้ ส่วนคำว่า “การจัดการ” ก็คือการนำผลที่ได้จากงานวิชาการแปลงไปสู่การปฏิบัติที่จับต้องได้ จากมุมมองดังกล่าวนำไปสู่ประเด็นในการเสวนาครั้งนี้ว่า “การเชื่อมโยงวิชาการไปสู่การปฏิบัติในมุมมองและทัศนคติของผู้ร่วมเสวนาเป็นอย่างไร”

คุณเดชาวุธ เศรษฐพรค์ (ผู้อำนวยการส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ): สำนักอุทยานแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการทำงานด้านวิชาการเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการพื้นที่ที่มีการจัดตั้งหน่วยงานภายในทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อรองรับทำงานด้านวิชาการ ในระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักอุทยานแห่งชาติได้สร้างผลงานทางวิชาการในลักษณะต่างๆ มากมาย เช่น การจัดทำคู่มืออุทยานแห่งชาติ การจัดทำแผนแม่บทการจัดการอุทยานแห่งชาติ การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ (Carrying Capacity) เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้จริงในการจัดการอุทยานแห่งชาติ ปัจจุบันได้มีการนำงานวิชาการเหล่านี้ไปปรับใช้ในการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหลายแห่ง เช่น การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในส่วนของงานวิจัยใหม่และการติดตามการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องจากงานวิจัยที่ทำอยู่แล้ว และได้มีการกำหนดโครงการวิจัยที่จะศึกษาต่อไปในอนาคตอีกหลายเรื่องเช่นกัน แต่ข้อจำกัดประการหนึ่งในการทำงานวิชาการของหน่วยงานคือ บุคลากรยังขาดความชำนาญด้านการทำวิจัย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่หน่วยงานให้ความสำคัญว่าต้องได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน และในอนาคตสำนักอุทยานแห่งชาติจะพยายามปรับยุทธศาสตร์และทำงานวิจัยเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติให้มากขึ้น โดยเน้นไปที่การทำงานด้วยตนเองและประสานการทำงานวิชาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ

คุณสมประสงค์ ไข่มพัตร์ (รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว): อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่มงานทั้งสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และอื่นๆ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ไม่มีการบูรณาการทำงานร่วมกันและมีความซ้ำซ้อนของภาระงาน สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว (สพท.) มีบทบาทในการผลิตสินค้าด้านการท่องเที่ยวและภาระงานที่ สพท. ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว การอนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ ตลอดจนการรวบรวมข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว ในส่วนงานวิชาการนั้น สพท. ได้จัดทำมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและมาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแยกย่อยตามประเภทสินค้าทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างมาตรฐานที่ดีให้กับการท่องเที่ยว เช่น คู่มือประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คู่มือประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก มาตรฐานกิจกรรมดูนก มาตรฐานกิจกรรมเดินป่า เป็นต้น แต่สิ่งที่ต้องเน้นย้ำคือ เมื่อมีการทำงานทางวิชาการออกมาแล้วต้องมีการนำไปปฏิบัติจึงจะเกิดผลสำเร็จที่แท้จริง เช่น การแปลงไปเป็นกฎกระทรวง/แผนงาน เป็นต้น

คุณกุลปราโมทย์ วรรณเลิศ (ผู้อำนวยการกองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย): นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีการทำงานด้านวิชาการผ่านการจัดทำแผนงานต่างๆ มากมาย แม้ว่าปัจจุบัน ททท. มีการปรับเปลี่ยนบทบาทมารับผิดชอบด้านการตลาดท่องเที่ยว ททท. ยังคงทำงานวิชาการและการวิจัยอย่างต่อเนื่อง แต่เน้นไปที่การวิจัยด้านการตลาดเป็นสำคัญ เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมทางการท่องเที่ยว การวิเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำแผนการท่องเที่ยวในแต่ละปี ตลอดจนการวางแผนส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งนี้การนำวิชาการมาใช้ในการจัดการนั้นต้องใช้หลักการบูรณาการและประสานความร่วมมือกันในทุกด้าน โดยต้องพยายามทำสิ่งที่เข้าใจมาจากงานวิชาการให้เป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายในทางปฏิบัติ

ผศ. สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ (คณบดีคณะการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม): เราสามารถนำวิชาการไปสู่การจัดการที่มีประสิทธิภาพได้โดยการนำองค์ความรู้จากการทำงานวิชาการมาใช้ประโยชน์ในการจัดการอย่างแท้จริง คือ แปลงความรู้จากงานวิชาการหรืองานวิจัยไปสู่การปฏิบัติผ่านนโยบาย/แผนงาน/โครงการ แต่ข้อจำกัดของการจัดการในปัจจุบันอยู่ที่มีการทำวิจัยกันมากมายแต่ขาดการนำงานวิจัยไปปฏิบัติ

ผศ.ดร.นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว ได้สรุปโดยรวมว่า “การทำงานวิจัยและการสร้างองค์ความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าแต่ละองค์กรอาจมีบทบาทและแนวทางการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ไม่ควรละทิ้งการทำงานด้านวิชาการ และสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างมากก็คือ เมื่อทำงานวิจัยแล้วต้องมีการนำไปสู่การปฏิบัติจึงจะทำให้เกิดการจัดการที่ดีได้

7. การประเมินผลและดัชนีวัดความสำเร็จของโครงการ

การประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 กำหนดดัชนีวัดความสำเร็จของโครงการไว้ 3 ข้อ ได้แก่ 1) จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 160 คน 2) จำนวนผลงานวิจัยที่ตอบรับเข้าร่วมประชุม และ 3) ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมประชุม การประเมินผลพบว่าสามารถบรรลุผลตามดัชนีที่กำหนดทุกข้อ โดยจากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามผู้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับความคิดเห็นและระดับความพึงพอใจของการจัดงาน สรุปได้ดังนี้

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการฯ มีทั้งหมด 2 ชุด ชุดที่ 1 สอบถามผู้เข้าร่วมประชุมวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2553 และชุดที่ 2 สอบถามผู้เข้าร่วมประชุมวันที่ 22 มกราคม

พ.ศ. 2553 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม และตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด มีรายละเอียด ดังนี้

7.1 แบบสอบถาม ชุดที่ 1 วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2553

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามชุดที่ 1 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 66 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 จากผู้เข้าร่วมประชุมวันแรกทั้งหมด โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.7 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 68.2 และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในลักษณะของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมาเป็นนักวิชาการ/นักวิจัย คิดเป็นร้อยละ 31.3 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมวิชาการ อุทยาน นันทนาการและการท่องเที่ยวมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 75.8 สำหรับประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติ พื้นที่คุ้มครอง หรือด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 1-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.9 ส่วนประสบการณ์ในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเลย คิดเป็นร้อยละ 53.8 และพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการทำงานวิจัย เพื่อจะนำผลงานเข้าเสนอการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 56.1 สำหรับแหล่งข้อมูลข่าวสารของการจัดประชุมวิชาการ ครั้งที่ 2 นี้ ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต้นสังกัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.4 รองลงมาได้รับข้อมูลจากโปสเตอร์ของการจัดประชุม คิดเป็นร้อยละ 16.7 รายละเอียดจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม แสดงในตารางสรุปที่ 2

(2) ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม วัดจากค่าคะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมประชุม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- ค่าคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00 – 2.33 ความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำ
- ค่าคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34 – 3.67 ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 3.68 – 5.00 ความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดประชุมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การจัดประชุมวิชาการฯ ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจในระดับสูง ต่อค่าลงทะเบียนค่าต่อสิ่งที่ได้รับ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.20 ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

คือการประชาสัมพันธ์ของการจัดประชุมฯ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความคิดเห็นต่อนื่องหาการประชุมวิชาการ พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดในการบรรยายบทบาทและทิศทางการดำเนินงานของสมาคมอุทยานแห่งชาติ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 อยู่ในระดับสูง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่ำสุด คือ การนำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง “การบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิเวศอุทกวิทยาเพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศทางน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติกรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ” ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นต่างๆ แสดงในตารางสรุปที่ 3

7.2 แบบสอบถาม ชุดที่ 2 วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2553

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามชุดที่ 2 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 75 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 จากผู้เข้าร่วมประชุมวันที่สองทั้งหมด โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.4 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-40 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.7 และอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.7 มีอาชีพรับราชการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.7 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในลักษณะของนักวิชาการ/นักวิจัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 28.6 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้าร่วมประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการและการท่องเที่ยวมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 75.3 สำหรับประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติ พื้นที่คุ้มครอง หรือด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 1-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.9 ส่วนประสบการณ์ในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเลย คิดเป็นร้อยละ 48.6 และพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการทำงานวิจัย เพื่อนำผลงานเข้าเสนอการประชุมวิชาการฯ ครั้งที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 51.4 สำหรับแหล่งข้อมูลข่าวสารของการจัดประชุมวิชาการครั้งที่ 2 นี้ ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต้นสังกัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาได้รับข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 16.0 รายละเอียดจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม แสดงในตารางสรุปที่ 2

(2) ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม ใช้ค่าเฉลี่ยเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมประชุม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00 – 2.33 ความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำ
 ค่าคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34 – 3.67 ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 3.68 – 5.00 ความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง
 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดประชุมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การจัดประชุมวิชาการในภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจในระดับสูงต่อค่าลงทะเบียนค่าต่อสิ่งที่ได้รับ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.79 ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือการประชาสัมพันธ์ของการจัดประชุมฯ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความคิดเห็นต่อนโยบายการประชุมวิชาการ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจต่องานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมตอบสนองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป้ายเตือนอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย” มากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ส่วนค่าคะแนนที่ต่ำสุด คือ ความพึงพอใจต่องานวิจัย เรื่อง “การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง” เท่ากับ 3.44 อยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นต่างๆ แสดงในตารางสรุปที่ 4

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด

รายการ	21 ม.ค. 2553		22 ม.ค. 2553	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ				
ชาย	44	66.7	36	48.6
หญิง	22	33.3	38	51.4
รวม	66	100.0	74	100.0
2. อายุ				
ต่ำกว่า 30 ปี	12	18.2	17	22.7
30 – 40 ปี	17	25.8	26	34.7
41 – 50 ปี	29	43.9	23	30.7
51 – 60 ปี	7	10.6	9	12.0
มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป	1	1.5	-	-
รวม	66	100.0	75	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	21 ม.ค. 2553		22 ม.ค. 2553	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. อาชีพ				
รับราชการ	45	68.2	41	54.7
พนักงานของรัฐ	18	27.3	24	32.0
พนักงานองค์กรเอกชน	-	-	2	2.7
นิสิต/นักศึกษา	1	1.5	5	6.7
อื่นๆ	2	3.0	3	4.0
รวม	66	100.0	75	100.0
4. ลักษณะงาน				
ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่	29	45.3	20	28.6
ผู้บริหาร	9	14.1	13	18.6
นักวิชาการ/นักวิจัย	30	31.3	30	42.9
ผู้ประกอบการ	0	0	0	0
อื่นๆ	6	9.4	7	10.0
รวม	64	100.0	70	100.0
5. ประสบการณ์ในการเข้าร่วมประชุมวิชาการ				
ครั้งที่ 1				
เคย	16	24.2	18	24.7
ไม่เคย	50	75.8	55	75.3
รวม	66	100.0	73	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	21 ม.ค. 2553		22 ม.ค. 2553	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. ประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับอุทยานพื้นที่ คุ้มครอง หรือด้านการท่องเที่ยว				
ยังไม่มี	7	10.6	14	19.4
1-5 ปี	25	37.9	23	31.9
5-10 ปี	14	21.2	19	26.4
10-15 ปี	3	4.5	4	5.6
15-20 ปี	7	10.6	1	1.4
20-25 ปี	5	7.6	8	11.1
มากกว่า 25 ปี	5	7.6	3	4.2
รวม	66	100.0	72	100.0
7. ประสบการณ์ในการทำงานวิจัยฯ				
ไม่เคยทำงานวิจัย	35	53.8	35	48.6
เคยเป็นผู้ร่วมวิจัย	20	30.8	22	30.6
เคยทำวิจัยด้วยตนเอง/เป็นหัวหน้า โครงการวิจัย	10	15.4	15	20.8
รวม	65	100.0	72	100.0
8. ความตั้งใจในการนำเสนอผลงาน				
มีผลงานวิจัยพร้อมนำเสนอ	1	1.5	5	6.9
กำลังดำเนินการและจะเสนอครั้งต่อไป	4	6.1	8	11.1
จะดำเนินการเพื่อเสนอครั้งต่อไป	24	36.4	22	30.6
ยังไม่พร้อมสำหรับการทำวิจัย	37	56.1	37	51.4
รวม	66	100.0	72	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	21 ม.ค. 2553		22 ม.ค. 2553	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. แหล่งข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ (เลือกตอบได้หลายข้อ)				
โปสเตอร์ของการจัดประชุมวิชาการ	11	16.7	10	13.3
แผ่นพับการประชุมวิชาการฯ	8	12.1	8	12.1
การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต้นสังกัด	59	89.4	51	68.0
อินเทอร์เน็ต	5	7.6	12	16.02
ข่าวประชาสัมพันธ์ทางทีวี	0	0	2	2.7

ตารางที่ 3 จำนวน ค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม
วันที่ 21 มกราคม พ.ศ.2553

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	คะแนน เฉลี่ย	ระดับ ความพึงพอใจ
การจัดประชุมวิชาการ			
1. การประชาสัมพันธ์มีหลากหลายวิธีเป็นวงกว้าง รับรู้ข้อมูลได้ครบถ้วน	65	3.12	ปานกลาง
2. การเข้าถึงแหล่งที่ให้ข้อมูลสืบค้นและติดตามง่าย	65	3.32	ปานกลาง
3. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้รับความสะดวก	65	3.68	สูง
4. ระบบการลงทะเบียนสะดวกรวดเร็ว	65	3.78	สูง
5. เจ้าหน้าที่รับลงทะเบียนกระตือรือร้นและให้บริการดี	65	3.95	สูง
6. ค่าลงทะเบียนคุ้มค่าต่อสิ่งที่ได้รับ	65	4.20	สูง
7. สถานที่จัดงานตกแต่งสวยงาม	65	3.97	สูง
8. นิทรรศการส่งเสริมความรู้ และน่าสนใจ	63	3.70	สูง
9. อาหารกลางวันและของว่าง	60	3.45	ปานกลาง
10. การจัดประชุมทำให้เห็นคุณค่าและความสำคัญ ของงานวิจัยต่อการนำไปใช้ในพื้นที่	62	3.81	สูง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	คะแนน เฉลี่ย	ระดับ ความพึงพอใจ
เนื้อหาการประชุมวิชาการอุทยานฯ ครั้งที่ 2			
11. การปาฐกถาพิเศษเรื่อง “มุมมองและประสบการณ์ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ จาก อดีต...สู่ปัจจุบัน”	63	3.59	ปานกลาง
12. ผู้ดำเนินการอภิปรายเรื่อง “การจัดการพื้นที่ อนุรักษ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ”	65	3.57	ปานกลาง
13. ผู้ร่วมอภิปรายเรื่อง “การจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อ ความมั่นคงของประเทศ”	64	3.56	ปานกลาง
14. ผู้บรรยายเรื่อง “สรุปผลงานการดำเนินงานการ ประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการและการ ท่องเที่ยว ครั้งที่ 1”	61	3.57	ปานกลาง
15.1 งานวิจัยเรื่อง “การบูรณาการองค์ความรู้ด้าน นิเวศอุทกวิทยาเพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศทาง น้ำในเขตอุทยานแห่งชาติ: กรณีศึกษาอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติ เอราวัณ”	62	3.48	ปานกลาง
15.2 งานวิจัยเรื่อง “อนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ อนุรักษ์”	62	3.76	สูง
15.3 งานวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของนักท่องเที่ยวต่อสังคม นกในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์”	61	3.46	ปานกลาง
15.4 งานวิจัยเรื่อง “การกำหนดปัจจัยชี้วัดและติดตาม ผลกระทบเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโปง ฟูร้อน”	61	3.67	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	คะแนน เฉลี่ย	ระดับ ความพึงพอใจ
16. ผู้สรุปการนำเสนอผลงานวิจัย และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น สามารถควบคุมการนำเสนอผลงาน ได้อย่างตรงต่อเวลา และสร้างความเข้าใจให้กับ เนื้อหาได้อย่างชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อการนำไป ประยุกต์ใช้หรือต่อยอด	62	3.52	ปานกลาง
17. การบรรยายบทบาทและทิศทางการดำเนินงาน ของสมาคมอุทยานแห่งชาติ ผู้เข้าประชุมเข้าใจ บทบาทของสมาคมอุทยานแห่งชาติมากขึ้น	62	3.79	สูง
ระดับความพึงพอใจรวม	63	3.64	ปานกลาง

ตารางที่ 4 จำนวน ค่าคะแนนเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม
วันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2553

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	คะแนน เฉลี่ย	ระดับ ความพึงพอใจ
การจัดประชุมวิชาการ			
1. การประชาสัมพันธ์หลากหลายวิธีเป็นวงกว้าง รับรู้ ข้อมูลได้ครบถ้วน	70	3.04	ปานกลาง
2. การเข้าถึงแหล่งที่ให้ข้อมูลสืบค้นและติดตามง่าย	70	3.21	ปานกลาง
3. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้รับความสะดวก	70	3.76	สูง
4. ระบบการลงทะเบียนสะดวกรวดเร็ว	70	3.79	สูง
5. เจ้าหน้าที่รับลงทะเบียนกระตือรือร้นและให้บริการดี	70	3.81	สูง
6. ค่าลงทะเบียนคุ้มค่าต่อสิ่งที่ได้รับ	69	3.43	ปานกลาง
7. สถานที่จัดงานตกแต่งสวยงาม	69	3.77	สูง
8. นิทรรศการส่งเสริมความรู้ และน่าสนใจ		3.44	ปานกลาง
9. อาหารกลางวันและของว่าง	69	3.41	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ ความพึงพอใจ
10. การจัดประชุมทำให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวิจัยต่อการนำไปใช้ในพื้นที่	70	3.70	สูง
เนื้อหาการประชุมวิชาการอุทยานฯ ครั้งที่ 2			
11. การบรรยายพิเศษเรื่อง การจัดการบริการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ	69	3.75	สูง
12. การบรรยายเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทที่เป็นมาและเป็นไปสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์	67	3.81	สูง
13. งานวิจัยที่นำเสนอ เรื่อง			
(1) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี	70	3.74	สูง
(2) แนวทางการพัฒนาการกระจายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายในจังหวัดชุมพร	70	3.50	ปานกลาง
(3) การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง	70	3.44	ปานกลาง
(4) พฤติกรรมตอบสนองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป้ายเตือนอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย	70	3.97	สูง
14. การสรุปการนำเสนอผลงานวิจัย	67	3.61	ปานกลาง
15. ผู้ดำเนินการเสวนา เรื่อง “จากวิชาการ สู่การจัดการที่เป็นเลิศ”	65	3.65	ปานกลาง
16. ผู้ร่วมเสวนา เรื่อง “จากวิชาการ สู่การจัดการที่เป็นเลิศ”	66	3.65	ปานกลาง
ระดับความพึงพอใจรวม	68	3.61	ปานกลาง

7.3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมและมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดประชุมครั้งต่อไปในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การบรรยายพิเศษ
 - คุณภราเดช อภิปรายได้ชัดเจนดีและไม่น่าเบื่อ
 - วิทยากรไม่เป็นไปตามการแจ้งเชิญในครั้งแรก (มาแล้วผิดหวัง)
2. การนำเสนอผลงานวิจัย
 - เป็นการสัมมนาที่ได้รับความรู้และทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวของประเทศไทย อันจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการท่องเที่ยวในอนาคต ในครั้งต่อไปก็อยากให้จัดประชุมเชิงวิชาการอีก
 - มีประโยชน์มากต่อการฟังแนวคิดไปใช้สอนและพัฒนางานวิจัยต่อไป
 - งานวิจัยที่นำเสนอดีมากทุกงานวิจัย มีประโยชน์ต่อการพัฒนา Eco-Tourism มากควรนำผลการวิจัย แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติต่อไป
 - เป็นโอกาสให้นักวิชาการได้นำเสนองานให้ผู้ร่วมประชุมได้รับรู้และนำหลักการไปประยุกต์การปฏิบัติจริง
 - ระยะเวลาที่การนำเสนอผลงานวิจัยน้อยเกินไป บางงานวิจัยไม่สามารถลงรายละเอียดได้เพียงพอ จึงอาจทำให้เข้าใจงานวิจัยนั้น เพียงผิวเผิน
 - ควรแจกเอกสารงานวิจัยประกอบการประชุมด้วย
 - ส่วนใหญ่อาจารย์เป็นผู้ทำวิจัยควรให้คนในพื้นที่ร่วมติดตามข้อมูลด้วย
 - การขยายผลหรือการแก้ปัญหาในการวิจัยแต่ละหัวข้อเรื่องควรกล่าวถึงว่าน่าจะดำเนินการอย่างไร
 - ผู้วิจัยใช้เวลาบรรยายกระบวนการขั้นตอนมากเกินไป ควรสรุป เนื่องจากได้ความรู้ไม่มากพอ
 - การนำเสนอบอกเพียงแค่วิธีการ แต่ไม่ไปถึงผลของการวิจัย และไม่มีข้อเสนอแนะไปยังพื้นที่นั้นๆ ว่าจะมีวิธีการรักษาพื้นที่อย่างไร ควรมีข้อพิจารณาที่ชัดเจนกว่านี้
 - การที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังถาม ผู้เข้าร่วมฟังก็พูดมาก จนแสดงให้เห็นว่าคนที่มาจากพื้นที่นั้นๆ มีความรู้ความเข้าใจในพื้นที่มากกว่าคนวิจัย
 - ควรดูกลุ่มผู้ฟังและไม่ควรใช้ศัพท์เฉพาะ

- การนำเสนอฟังเข้าใจง่ายแต่เสียงจากลำโพงเบาไม่ดึงดูดผู้ฟัง บางส่วนถึงกับทำให้เบื่อหน่ายมาก ควรมีลูกเล่นให้เหมาะสมกับอุทยานและนันทนาการ

- ควรเพิ่มเวลาในการกับผู้เข้าร่วมให้มากขึ้นเนื่องจากอาจมีแนวคิดที่สามารถตอบโจทย์ได้อย่างแท้จริงสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- แต่ละท่านที่มานำเสนอผลงานควรมีเวลาในการนำเสนอให้มากกว่านี้

- ควรให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติที่มีผลงานวิจัยเป็นผู้นำเสนอผลงานวิจัยบ้าง

- ควรควบคุมเวลาให้ตรงตามกำหนดการที่วางไว้

- การแจกหนังสือให้กับพื้นที่ที่เกี่ยวข้องบางครั้งก็ไม่ได้ผล เนื่องจากเขาไม่ได้รู้สึกถึงผลกระทบและไม่ได้ให้ความสำคัญกับกับความรู้อันนี้ แต่ที่สนใจคือเจ้าหน้าที่กับพื้นที่ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยเขาได้เห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน

- การนำเสนอผลงานควรมุ่งหวังที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

- อยากให้นั้นเรื่อง Activities Base Tourism ซึ่งเกี่ยวข้องกับนันทนาการให้มากกว่านี้

- เวลาในการตอบคำถามค่อนข้างน้อย

- ลดการสรุปให้เวลาการนำเสนอให้มากขึ้น

- ผู้นำเสนอไม่หลากหลายอยากให้มีการนำงานวิจัยของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นำเสนอด้วย

- งานวิจัย/วิชาการ ยังไม่ตรงเป้าหมายของการจัดประชุม

- นิทรรศการควรหลากหลายกว่านี้

- ในครั้งต่อไปอยากให้มีเรื่องนันทนาการเป็นกิจกรรมในพื้นที่อุทยานและแหล่งท่องเที่ยว ใน

รูปแบบบูรณาการให้มีความยั่งยืนและพอเพียง

3. ภาพรวมการดำเนินการจัดประชุม

- บริเวณที่รับประทานอาหารกลางวัน ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

- อาหารไม่เพียงพอและสกปรก

- ควรจัดให้มีการบริการน้ำดื่มในห้องประชุม

- โต๊ะและเก้าอี้ไม่สมดุลกัน (โต๊ะสูง เก้าอี้เตี้ย)/เก้าอี้ติดกันเกินไปไม่มีช่องเข้านั่ง

- ควรตั้งจอ Monitor ให้ผู้นั่งฟัง 1-2 จอ

- ควรมีการจัดสถานที่การประชุมขนาดใหญ่-กลาง

- ค่าลงทะเบียนน่าจะประมาณ 600 บาท เนื่องจากไม่คุ้มค่าสมราคา

- การประชุมไม่มีของที่ระลึก

- ในการประชุมครั้งต่อไปควรมีงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบภาพ CD แจกจ่ายผู้เข้าร่วมประชุม หรือเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้

- กำหนดการไม่ควรปรับเปลี่ยน เพราะผู้เข้าร่วมสนใจกำหนดการเดิม การเปลี่ยนแปลงทำให้ขาดความเชื่อมั่นการเข้าร่วมครั้งต่อไป

- ครั้งต่อไปควรจัดนอกสถานที่ (ดูงาน)

- ควรให้มีการจัดพบปะกลุ่มที่สนใจ

- ควรเชิญกลุ่มอนุรักษ์หรือชมรมอนุรักษ์ของมหาวิทยาลัยต่างๆเข้าร่วมด้วย

- อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางมากกว่านี้

- พื้นที่รับประทานอาหารกลางวันไม่เหมาะสม ควรจัดโต๊ะทานข้าว/อาหารว่างให้เป็นระบบ

ดีกว่า

- ระบบเสียงควรดังมากกว่านี้ เพราะลำโพงมีแต่ข้างหน้าข้างหลังไม่ได้ยิน

- ไปจัดตามภาคต่างๆ หรือในอุทยานแห่งชาติจะดีมาก

- ควรจัดเอกสารอย่างเพียงพอและทั่วถึง

- การบริหารจัดการแย่มาก ทั้งเรื่องการลงทะเบียน อาหาร เนื้อหาวิชาการอื่นๆ และการบริหาร

เวลา

- การเก็บเงินของผู้เข้าฟังควรคำนึงถึงความคุ้มค่า และควรมีความเตรียมพร้อมในการรองรับมากกว่านี้

- ไม่ควรมีการสรุปเนื้อหางานวิจัยของครั้งที่1 เพราะไม่เกิดประโยชน์มากนัก

- บรรยายโดยรวมน่าเบื่อ ครั้งหน้าจะไม่มารับการอบรมครั้งต่อไป

- ผู้จัดงานควรถ่วงน้ำหนักของงานวิจัยที่นำมาเสนอต้องการเห็นลักษณะการพูดคุยแบบโต้ะกลมของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร วิจารณ์หัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่เป็นที่สนใจ

- การจัดสัมมนาเปิดให้บุคคลทั่วไปไม่ควรเน้นงานอุทยานแห่งชาติมากนัก

- อยากให้เชิญสถาบันการศึกษาทุกวิทยาเขตที่มีการสอน หลักสูตรนันทนาการและการท่องเที่ยว มาร่วมสัมมนาด้วย

- ควรส่ง e-mail ไปถึงผู้ที่เข้าร่วมประชุมจะช่วยให้ประชาสัมพันธ์ทั่วถึงมากขึ้น

ภาคผนวก ก.
รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
วันที่ 21-22 มกราคม 2553

ประธานในพิธีเปิด

พลฯ ทานอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี

คณะกรรมการจัดประชุมวิชาการอุทยาน นันทนาการและการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2

1	นายดำรง ศรีพระราม	คณะวนศาสตร์
2	นายสุวเชษฐ ชาญฐิติ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3	นางสาวดรชนี เอ็มพันธุ์	คณะวนศาสตร์
4	นายโสภาส เพียรสถาพร	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
5	นายเดชาวุธ เศรษฐพรวิทย์	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
6	นางสาวรัตนาลักษณ์ นามนกุล	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
7	นางกุลปาริมาทย์ วรรณะเลิศ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
8	นางสาวอรุณกาญจน์ ฐิติธรรมภรณ์	สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
9	นายสุพล จิตวิจิตร	WWF ประเทศไทย
10	นางนภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว	คณะวนศาสตร์
11	นางพัชรา วงศ์วรรณะ ฟอสเตอร์	คณะวนศาสตร์
12	นายณัฏฐ์ พงศ์พัฒนานุรักษ์	คณะวนศาสตร์
13	นางพรรณิ ดิษฐ์	คณะวนศาสตร์
14	นางสาวรัฐ รัตนะ	คณะวนศาสตร์
15	นางเรณูภา กลับลุข	คณะวนศาสตร์

วิทยากร

1	คุณสมชัย เพียรสถาพร	อธิบดีกรมป่าไม้
2	คุณลดาวัลย์ คำภา	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ
3	คุณภราเดช พยัณวิเชียร	
4	ดร.ทองธรรม สุขสว่าง	ผอ. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

5	ผศ.สุรเชษฐ์ เชษฐมาลี	คณบดีคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม และ นายกสมาคมอุทยานแห่งชาติ
6	คุณศรีจันทร์ มนรักขารมณ	Six Senses Resorts & Spas
7	คุณศรีสุรางค์ มาศสิริกุล	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
8	คุณสมประสงค์ โขมพัตร	รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
9	คุณเดชาวุธ เศรษฐพรพรค์	ส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ
10	คุณกุลปาริโมทย์ วรรณะเลิศ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ผู้เสนอผลงาน

1	รศ.ดร.จารุมาศ เมฆสัมพันธ์	คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2	รศ.ดร.สุระ พัฒนเกียรติ	มหาวิทยาลัยมหิดล
3	ผศ.ดร.วิจักขณ์ ฉิมโฉม	คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4	ผศ.ดร.ดรชนันท์ เอ็มพันธ์	คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5	อ.มธุรส ปราบไพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
6	อ.อำนาจ รักษาพล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
7	อ.สุรศักดิ์ ชูทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
8	คุณนิภาพร ไพศาล	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ผู้เข้าร่วมประชุมจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

1	นางสาวตรุจิต มหาวินทนนท์	สำนักอุทยานแห่งชาติ
2	นางพินุช ดุลกุล แดพเพลลา	สำนักอุทยานแห่งชาติ
3	นางศรีสวัสดิ์ บานชื่น	สำนักอุทยานแห่งชาติ
4	นางสาวจันทนาภรณ์ อัมพลจันทร์	สำนักอุทยานแห่งชาติ
5	นางสาวปราณี ไพบูลย์สมบัติ	สำนักอุทยานแห่งชาติ
6	นางสาววรรณิตา กัลลประวิทย์	สำนักอุทยานแห่งชาติ
7	นางสาววัลภา ยุติวงษ์	สำนักอุทยานแห่งชาติ
8	นางสาวศศิกานต์ บุญเมือง	สำนักอุทยานแห่งชาติ
9	นางอรพิน ตั้งเสริมวงศ์	สำนักอุทยานแห่งชาติ
10	นายกนิฐ สีสมอ่อน	สำนักอุทยานแห่งชาติ
11	นายกฤษฎา หอมสุต	สำนักอุทยานแห่งชาติ

12	นายคมกริช เศรษฐบุบผา	สำนักอุทยานแห่งชาติ
13	นายจตุรเทพ โควินทวงศ์	สำนักอุทยานแห่งชาติ
14	นายชลธร ชำนาญคิด	สำนักอุทยานแห่งชาติ
15	นายณัฐวุฒิ เงินดี	สำนักอุทยานแห่งชาติ
16	นายดำริ จิตต์ใจจำ	สำนักอุทยานแห่งชาติ
17	นายพิสิษฐ์ ปิยสมบุญ	สำนักอุทยานแห่งชาติ
18	นายไพบุลย์ เปลียนบางช้าง	สำนักอุทยานแห่งชาติ
19	นายวาทีตย์ เจริญศิริ	สำนักอุทยานแห่งชาติ
20	นายอานนท์ แทนศิริ	สำนักอุทยานแห่งชาติ
21	นายนราพงศ์ คงคาลัย	อุทยานแห่งชาติออบขาน
22	นายชัยวัฒน์ สุวรรณภักดี	อุทยานแห่งชาติแก่งเจ็ดแคว
23	นายประชิต เหมือนใจมา	อุทยานแห่งชาติขุนน่าน
24	นายถวิล แก้วผอม	อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง
25	นายสมชัย แสงแก้ว	อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า
26	นายธีระยุทธ วงศ์ไพสิริฐ	อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร
27	นายชาญชัย จรเสมอ	อุทยานแห่งชาติเขาหลวง
28	นายสรศักดิ์ รัตนันทน	อุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่
29	นายสมชาย ภิญโญฑูโต	อุทยานแห่งชาติคลองตรอน
30	นายกมล สมบูรณ์ญา	อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน
31	นายสุวิทย์ จันทรเรือง	อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล
32	นายประภาส อินทร์แก้ว	อุทยานแห่งชาติดอยเจ
33	นายดำรัส โพธิ์ประสิทธิ์	อุทยานแห่งชาติดอยภูนาง
34	นายธงชัย วีระไพบุลย์	อุทยานแห่งชาติดอยเวียงผา
35	นายอัมพร ปานมงคล	อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย
36	นายเกรียงศักดิ์ ถนอมพันธ์	อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
37	นายศุภเศรษฐ์ ตามพระหัตถ์	อุทยานแห่งชาติตะรุเตา
38	นายพนิต สุวรรณพัฒน์	อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช
39	นายนพดล นาซิน	อุทยานแห่งชาติตาไถ่
40	นายพรชัย ศรีศักดิ์	อุทยานแห่งชาติตาหมอก
41	นายวีระชัย มงคลพันธ์	อุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ
42	นายภาณุ บุษพันธ์	อุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท

43	นายปัญญา เนื่องจากจ้อย	อุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน
44	นายวิสุทธิ์ อวະโต	อุทยานแห่งชาติทะเลบัน
45	นายณราธิป อัจฉริยชีวิน	อุทยานแห่งชาติไทรทอง
46	นายอิทธิพล อยู่ไพบูลย์	อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี
47	นายทองหล่อ วรินทร์	อุทยานชาตินันทบุรี
48	นายยงยุทธ ไส้ไหม	อุทยานชาติน้ำตกชาติตระการ
49	นายชามูติง หะยีปือราเฮง	อุทยานชาติน้ำตกซีโป
50	นายสราวุธ รักษ์วงศ์	อุทยานชาติน้ำตกทรายขาว
51	นายประยูร ทองศิริกุล	อุทยานชาติน้ำตกแม่สุรินทร์
52	นายพีระชัย คงแก้ว	อุทยานชาติน้ำตกสี่ขีด
53	นายสิงขร รักษ์มณี	อุทยานชาติน้ำหนาว
54	นายสรรเสริญ เทพโอสถ	อุทยานแห่งชาติบางลาง
55	นายสิทธิชัย หมดสี	อุทยานชาติน้ำโด-สูงไหงปาดี้
56	นายปรีชาญ สามารถ	อุทยานแห่งชาติผาแดง
57	นายพิชิต ปิยะโชติ	อุทยานแห่งชาติภูซาง
58	นายวิโรจน์ ไรจนจินดา	อุทยานชาติน้ำตกผาเทิบ
59	นายสุรชัย นาจำเรญ	อุทยานชาติน้ำตกผาแดง
60	นายประครอง เขียวแรง	อุทยานชาติน้ำตกแม่จรม
61	นายชาติชาย แก้วกลางเมือง	อุทยานชาติน้ำตกไค้
62	นายอารีย์ พวงกิ่งแก้ว	อุทยานชาติน้ำตกแม่โก
63	นายบัณฑิต สมสุวรรณ	อุทยานชาติน้ำตกแม่ปิง
64	นายศราวุธ เกตุเจริญ	อุทยานชาติน้ำตกแม่ปืม
65	นายกำธร ทวีทรัพย์	อุทยานชาติน้ำตกแม่เมย
66	นายศุภฤกษ์ เลิศลักษณ์ศิริกุล	อุทยานชาติน้ำตกแม่วะ
67	นางดวงดาว เตชะวัฒนาวรร	อุทยานชาติน้ำตกแม่วาง
68	นายทักษิณ มงคลคมรัตน์	อุทยานชาติน้ำตกคำแหง
69	นายอริยะ เชื้อชม	อุทยานชาติน้ำตกน้ำกก
70	นายปรีชา ไตมี	อุทยานชาติน้ำตกน้ำน่าน
71	นายชัยยันต์ คำป้อ	อุทยานชาติน้ำตกศรีน่าน
72	นายรวมศิลป์ มานะจงประเสริฐ	อุทยานชาติน้ำตกศรีพังงา
73	นายหิรัญ ศิริปัญญา	อุทยานชาติน้ำตกศรีลานนา

74	นายณนทวิธ จตุรบัณทิต	อุทยานแห่งชาติสิรินาถ
75	นายเทอดไทย ขวัญทอง	อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา
76	นายหฤษฎ์ชัย ฤทธิช่วย	อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา
77	นายวีระ ชุนไชยรักษ์	อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง
78	นายสุวิทย์ แก้วปิยรัตน์	อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
79	นายโอภาส นวลมั่งสอ	อุทยานแห่งชาติหาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้
80	นายสมบุญ ปานรุ่ง	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
81	นายสุชาติ คำนวนศิลป์	อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี
82	นายโกศล ศรีประศาสตร์	อุทยานแห่งชาติแหลมสน
83	นายนิรันดร์ กมลพร	อุทยานแห่งชาติออบหลวง
84	นายจินดา ศรีสุพัตพงษ์	อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา
85	นายพรเทพ มหันตมรรค	อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง
86	นายสุวิทย์ จันทรเรือง	อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล
87	นายประยูร ทองศิริกุล	อุทยานเขื่อนลำนาดกแม่สุรินทร์
88	นายวิโรจน์ ไรจนจินดา	อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ
89	นายโยธิน ครองยุทธ	อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว
90	นายชัยยันต์ คำป้อ	อุทยานแห่งชาติศรีน่าน
91	นายสมบุญ ปานรุ่ง	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
92	นายพรศักดิ์ ทอดเสียง	อุทยานแห่งชาติออบหลวง
93	นายกฤตภาส ชันทะธงสกุลดี	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ
94	นายสุเทพ เกตุเวชสุริยา	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ
95	นายเรืองยศ ปลื้มใจ	ศูนย์ศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ
		จังหวัดสุราษฎร์ธานี
96	นายชาญชัย จรเสมอ	ส่วนอุทยานแห่งชาติ
97	นายสุชัย นาจำเวญ	ส่วนอุทยานแห่งชาติ
98	นายบพิตร ปิงโสภา	ส่วนอุทยานแห่งชาติ
99	นายศักดิ์ดา กลิ่นเกษร	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 (ปราจีนบุรี)
100	นางสุทธิพันธ์ เขียวอ่อน	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 (ปราจีนบุรี)
101	นางอนุชยา ชำนาญคิด	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 (ปราจีนบุรี)
102	นางสาวจินตนา บุญเชิญ	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 (ปราจีนบุรี)
		สาขาสระบุรี

103	นายวิวัฒน์ จันทร์เฝือก	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา)
104	นางสาวน้ำทิพย์ แซ่ตั้ง	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา)
105	นายธรรมบุญ เต็มไชย	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 สาขาเพชรบุรี
106	นายพนม พงษ์สุวรรณ	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 สาขาเพชรบุรี
107	นายทัศนัย เป็นสมุทร	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 (บ้านโป่ง)
108	นายธรรมรัฐ วงศ์โสภา	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 (บ้านโป่ง)
109	นายฉัตรชัย พรหมณ์แก้ว	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 (สุราษฎร์ธานี)
110	นายสนธิ อองศา	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)
111	นายวัชรินทร์ นวลแก้ว	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา)
112	นายณรงค์พล หมักทอง	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สาขาปัตตานี)
113	นายณฤเบศร์ ชุมทอง	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สาขาปัตตานี)
114	นายนิติ อาจสมรรถ	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา)
115	นายอนันต์ พลาลพ	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา)
116	นางสาวชนิษฐา ผลินยศ	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 (ขอนแก่น)
117	นายธีรภาพ ปุสธรรม	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 (ขอนแก่น)
118	นางสาวพัฒนิตา ศรียงค์	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9
119	นางสุวรรณา ขวาชอง	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 (อุบลราชธานี)
120	นางสาวสุธิดา บุตรภักดี	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 (อุบลราชธานี)
121	นายวรรณกฤตย์ เจริญสุข	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)
122	นางสาววาปรี เสนสิทธิ	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)
123	นายบรรพต คันธเสน	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11 (พิษณุโลก)
124	นายสุชาติ วทนะกาญจน์	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11 (พิษณุโลก)
125	นายคมเชษฐา จรุงพันธ์	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 11 (พิษณุโลก)
126	นายอนิวัตต์ อร่ามมนทิวาลัย	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)
130	นายณพคุณ แก้วสิงห์	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)
131	นายศุภชัย วรรณพงษ์	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่)
132	นายประพันธ์ กำใจทราย	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่)
133	นายวิฑูรย์ จันทร์อุดม	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (สาขาลำปาง)
134	นายจักริน ยศผา	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 14 (ตาก)
135	นายเพิ่มบุญ จูทะเดมีย์	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 (เชียงใหม่)
136	นางสุปริญญา เตมตัน	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่)

137	นายชาติรี ผดุงพงษ์	หัวหน้าอุทยานแห่งชาติปางสีดา
138	นายบุญลือ พูลนิล	อุทยานแห่งชาติกุยบุรี
139	นายชัยวัฒน์ ลิ่มลิขิตอักษร	อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
140	นายประมดุงศักดิ์ เสือกร้าว	อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง
141	นายสนทยา บุตรดี	อุทยานแห่งชาติขุนขาน
142	นายสุเมธ สิงห์ขวา	อุทยานแห่งชาติขุนแจ
143	นายจักรชัย โยธาวุธ	อุทยานแห่งชาติขุนสถาน
144	นายชิษณุพงศ์ พรหมสัมฤทธิ์	อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ
145	นายธีระยุทธ วงศ์ไพเสริฐ	อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร
146	นายณพวงศ์ พฤษชาติ	อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
147	นายอนุกุล ลำไย	อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด
148	นายสุเทพ เกตุเวชสุริยา	อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์
149	นายจิรวุฒิ เ็นกาย	อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า
150	นายประทีป เทมพัคค์	อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน
151	นายสุชัย หรดี	อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์
152	นายพินิจ คงประพันธ์	อุทยานแห่งชาติดอยผาแดง
153	นางสาวดวงพร เกียรติดำรง	อุทยานแห่งชาติดอยภูคา
154	นายพูนสถิตย์ วงศ์สวัสดิ์	อุทยานแห่งชาติดอยภูคา
155	นายบุญเชิด เจริญสุข	อุทยานแห่งชาติตาพระยา
156	นายสุกฤดี กระต่ายจันทร์	อุทยานแห่งชาติไทรโยค
157	นายทัศนัย เป็นสมุทร	อุทยานแห่งชาติไทรโยค
158	นายยงยุทธ ปัทมสนธิ	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
159	นายพิษณุ วงษ์เกษม	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
160	นางสาวน้ำบุษย์ ไคสารคุณ	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
161	นายธนวัฒน์ ชื่นจิต	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
162	นายปรีชา วิทยพันธุ์	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
163	นายเรืองฤทธิ์ ทันทวงศ์	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
164	นายชัยสนธ์ หิรัญสาดี	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
165	นายราชันย์ บุญอยู่	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
166	นายชาติรี ผดุงพงษ์	อุทยานเขื่อนลำนางรอง
167	นายอุทัย คมพัคค์	อุทยานเขื่อนลำนางรอง

168	นายอุทัย พรหมนารี	อุทยานแห่งชาติผาแต้ม
169	นายชัชวาล เตียมตาก	อุทยานแห่งชาติพุเตย
170	นายสมชาย สกุลวรรณรักษ์	อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย
171	นายยงยุทธ ชำนาญรบ	อุทยานแห่งชาติภูผายล
172	นายประมวล ศรีหะ	อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก
173	นายปัญญา โคตรแสนลี	อุทยานแห่งชาติภูพาน
174	นายวิเศษศักดิ์ วิเศษโหวหาร	อุทยานแห่งชาติภูผาลัง
175	นายเทวฤทธิ์ โกโยโกไสวรรค์	อุทยานแห่งชาติภูสวนทราย
176	นายศุภชัย วรรณพงษ์	อุทยานแห่งชาติแม่ยม
177	นายนิรันดร์ มุกดาออย	อุทยานแห่งชาติลานสาง
178	นายกมล นวลไย	อุทยานแห่งชาติลำคลองงู
179	นายวิรัตน์ จันทโชติกุล	อุทยานแห่งชาติลำน้ำกระบุรี
180	นายอินทัย เพียรคงชล	อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย
181	นายปิยะ หนูนิล	อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย
182	นายจำนงค์ สุขสวัสดิ์	อุทยานแห่งชาติหาดวนกร
183	นายโกศล ศรีประศาสตร์	อุทยานแห่งชาติแหลมสน
184	นายชัยยา ห้วยหงษ์ทอง	อุทยานแห่งชาติเอราวัณ
185	นางสาวจินตนา บุญเชิญ	อุทยานแห่งชาติน้ำตกเจ็ดสาวน้อย

ผู้เข้าร่วมประชุมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1	นางปลื้มจิตต์ ปรีชาวนิชพฤษ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2	นางเยียงยง ไชยรัตน์	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3	นางสาวปิยรัตน์ สุริยะฉาย	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
4	นางสาวพรศิริ ชาติพรพันธุ์	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
5	นางสาวรัตนวดี จุลพันธ์	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
6	นายบดี สีแพร	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
7	นายอรรณพพล ช่างทอง	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
8	นายจิรพัฒน์ นิลพัฒน์	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ตาก)
9	นายวรวิทย์ อุ่นจิตร	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ประจวบคีรีขันธ์)
10	นางสาวธนวัน กาสี	สำนักงานพระนครศรีอยุธยา
11	นายวรนิติ์ กายราศ	สำนักงานตราด

12	นางสาวพิมพ์ฟ้า ไชยระพัฒน์	สำนักงานพัฒนา
13	นายประภาส อินทรปสาณ	สำนักงานขนาดใหญ่
14	นางสาวปิยะดา วัชรโรทยางกูร	สำนักงานอุทัยธานี
15	นางสาวปิยะดา วัชรโรทยางกูร	สำนักงานอุทัยธานี
16	นายชัยรัตน์ พักภู	สำนักงานอุทัยธานี
17	นายสุรชัย ศรีพลอย	สำนักงานอุทัยธานี

ผู้เข้าร่วมประชุมจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

1	นางสาวศุภวรรณ ดีที่สุด	สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
2	นางสาวธณยดา จิระเมธธร	สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
3	นางสาวฐิติกา คงพลาย	สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
4	นางสาวฐานิตย์ วงศ์วิเศษ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดตาก

ผู้เข้าร่วมประชุมจากสถาบันการศึกษาต่างๆ

1	อ.ดร.อัฐมา นิลนพคุณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2	อ.อุไรวรรณ ขมวัฒนา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3	นางสาวนลัทพร เลิศวิรัชชัยนันท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4	รศ.ดร.วิชา นิยม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5	รศ.สมคิด สิริพัฒน์ดิกล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6	อ.โอฬาร เจริญชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7	ผศ.ดร.อัศวิน แสงพิบูล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
8	อ.กมลทิพย์ เหล่าอรรค	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
9	อ.เฉลิมเกียรติ สุริยะวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
10	อ.มยุรี นาสา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
11	อ.เบญจมาศ ณ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชุมพร
12	ผศ.ชูชีพ ชีพอุดม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
13	อ.เกษราพร ทิราวงศ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
14	อ.อำนวยการ ยี่ใหญ่	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
15	อ.เอกกวีร์ วิจิเขตคานวน	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
16	อ.ลัดดา ฐาใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
17	นางสาวชมพูนุช สมแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

18	นางสาววิวรรษา ขอนยาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
19	อ.ปฐมาภรณ์ กังวานศรีเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
20	อ.ภาภาวัน ล้อมหมงค	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
21	อ.วินิศา พานิชย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
22	นางอุษารดี พยงค์ศิริ	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
23	อ.พิศาล ตันสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมณฑลฉุบูรี
24	อ.กิตติมา เทียบพุด	สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตยะลา

ผู้เข้าร่วมประชุมนิสิต/นักศึกษา

1	นายจักรกฤษณ์ จิรากร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2	นางสาวพีรพัทธ์ ขจรสันติกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3	นางอัญชลี จิรากร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4	นายบุญสุรีย์ จีระวงศ์พานิช	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5	นางสาวอัมชา รัตนโสภาส	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานอื่นๆ

1	นายภูมิ พินเทพ	สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมัน (GTZ)
2	นางสาวเจนติธิดา โทลา	สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมัน (GTZ)
3	นางสาวกรรณกาญูร กัณรรคา	บริษัทกิจการเพื่อสังคม
4	นางสาวจริยวิชญา ฮะทะโชติ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
5	นางสาวรำไพพรรณ แก้วสุริยะ	
6	นายธนพล สาระนาค	ชมรมมิตรหมอบุญสง

เอกสารประกอบส่วนที่ 2

สรุปผลงานวิจัยด้านอุทยานและนันทนาการทางธรรมชาติ
ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ในรอบ 7 ปี (พ.ศ. 2546-2552)

ผลงานวิจัยด้านอุทยานและนันทนาการทางธรรมชาติ
ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ในรอบ 7 ปี (พ.ศ. 2546-2552)

โดย ผศ. ดร. นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว และ คณะ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เริ่มให้การสนับสนุนงานวิจัยด้านอุทยานและนันทนาการทางธรรมชาติ กับสาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ภายใต้ชื่อโครงการ “ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1” ระยะเวลา 2 ปี ตามด้วยการให้การสนับสนุนงานวิจัยวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทในสาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนารอบแนวคิดและวิธีการศึกษาผลกระทบทางนันทนาการและพัฒนาระบบติดตามตรวจสอบผลกระทบทางนันทนาการ จำนวน 4 เรื่อง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปดำเนินการวิจัยต่อยอดในโครงการ “ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2” เป็นระยะเวลา 3 ปี โดยภายใต้โครงการวิจัยหลัก 2 โครงการ มีผลงานวิจัยวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของนิสิตเพิ่มเติมจาก 4 เรื่องที่ได้รับทุนสนับสนุนเป็นการเฉพาะอีก 4 เรื่อง จากโครงการระบบสนับสนุนฯ ระยะที่ 1 จำนวน 2 เรื่อง และระยะที่ 2 จำนวน 2 เรื่อง ผลงานวิจัยทั้งหมดดังกล่าวแยกสรุปได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1: โครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน ระยะที่ 1

ส่วนที่ 2: โครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน ระยะที่ 2

ส่วนที่ 3: วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทสาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว
ที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย

ส่วนที่ 1 โครงการ “ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1” (Decision Support System for Sustainable Management Planning of Nature-based Recreation Areas: Phase 1)

นักวิจัย

ผศ. ดร. นววรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์

ผศ. วันชัย อรุณประภารัตน์

ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ คณะวนศาสตร์

อาจารย์นันท์ พงศ์พัฒนานุรักษ์

ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์

นางสาวรติกร น่วมภักดี

ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์

อาจารย์ธีระพงษ์ ชุมแสงศรี

ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ คณะวนศาสตร์

ผู้ช่วยนักวิจัย

นางสาวเสาวนีย์ สารเนตร

นายนิทัศน์ นุ่นสง

นางสาวอุษารดี ภูมาลี

นายภัทรณัฐ วงศ์อินทร์

นางสาวแสงจันทร์ วายทุกข์

นายเวทิต พุ่มพวง

วัตถุประสงค์ ขอบเขต และวิธีการวิจัย

โครงการ “ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1” เป็นโครงการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา **ระบบการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ และ ระบบการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ** ที่สอดคล้องกับหลักวิชาการสากลและคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งนันทนาการและกิจกรรมนันทนาการภายในประเทศ และเพื่อประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการพัฒนาแบบจำลองระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้กับฐานทรัพยากรควบคู่กับการให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณภาพกับนักท่องเที่ยวผู้ไปเยือนแหล่งนันทนาการ โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการอย่างเป็นทางการ 2 ปี คือ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 ถึง 30 กันยายน 2548 อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้ใช้เวลาอีกระยะหนึ่งในการพัฒนาโปรแกรมระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นผลการดำเนินโครงการ ส่งผลให้โครงการเสร็จสิ้นสมบูรณ์เมื่อเดือนกรกฎาคม 2549 รวมระยะเวลาการดำเนินงานประมาณ 2 ปี 10 เดือน โดยในการวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการดำเนินงานไว้ 5 ส่วน คือ

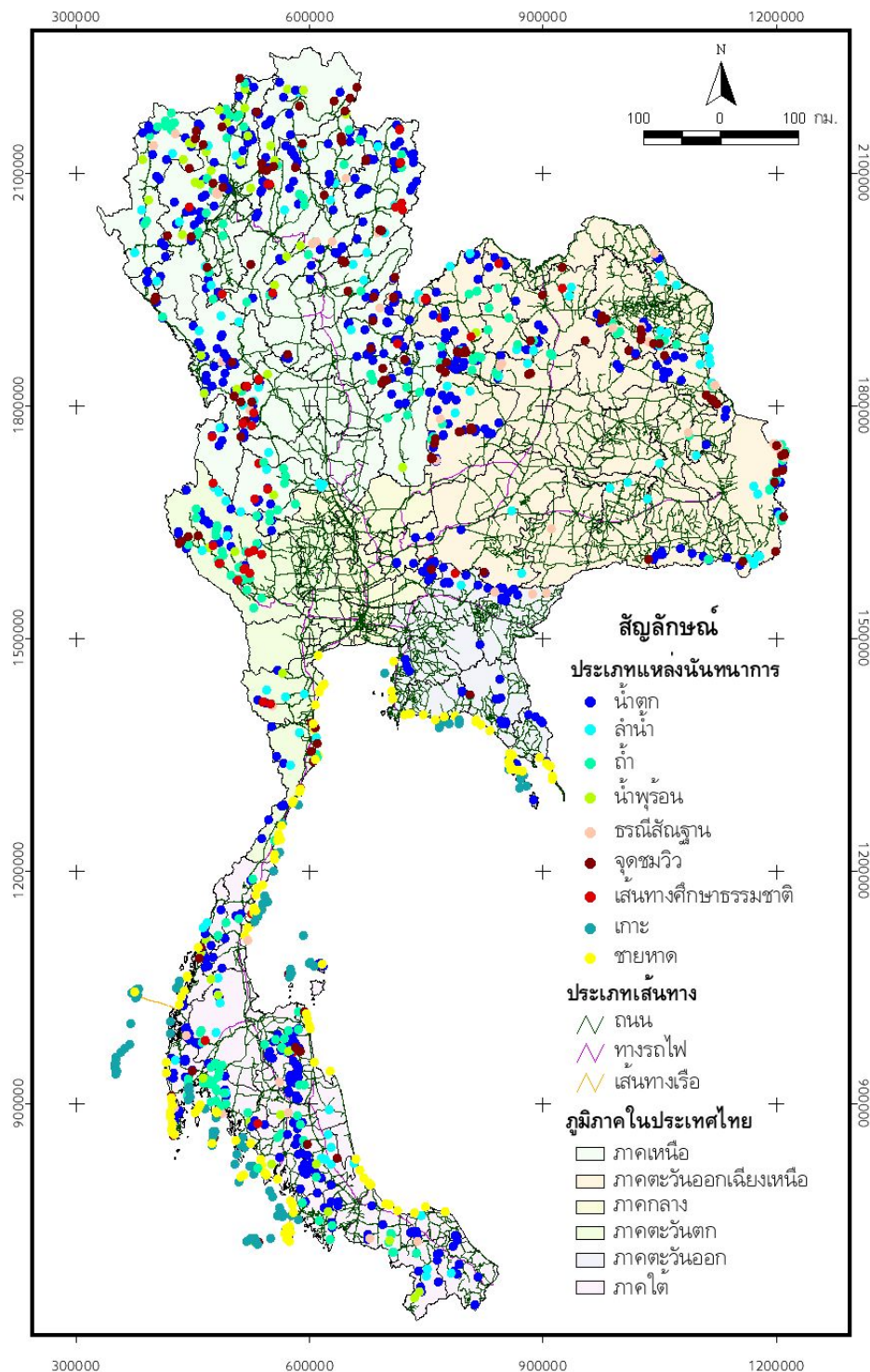
- 1) กำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ ควบคู่กับการกำหนดตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการจำแนกช่วงชั้นของแหล่งนันทนาการตามโอกาสด้านนันทนาการ

- 2) สำรวจและวิเคราะห์ทรัพยากรนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติตัวแทนแต่ละระบบนิเวศทั่วประเทศ
- 3) สำรวจและวิเคราะห์กิจกรรมนันทนาการ/กิจกรรมการท่องเที่ยว ประสพการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนาและความชอบเกี่ยวกับลักษณะของพื้นที่ของนักท่องเที่ยวในแหล่งนันทนาการตัวแทนแต่ละระบบนิเวศทั่วประเทศ
- 4) พัฒนาระบบการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ และระบบการจำแนกกลุ่มชั้นของแหล่งนันทนาการตามความแตกต่างของปัจจัยแวดล้อมในแหล่งนันทนาการ ประสพการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนาและความชอบเกี่ยวกับลักษณะของพื้นที่ของนักท่องเที่ยว
- 5) ประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจและการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของฐานทรัพยากร และกลุ่มชั้นของแหล่งนันทนาการตามโอกาสด้านนันทนาการ

พื้นที่เป้าหมายในการศึกษาเป็นแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่จำแนกออกตามความแตกต่างของระบบนิเวศฐานทรัพยากรได้ 9 ประเภท คือ น้ำตก ลำน้ำ ถ้ำ น้ำพุร้อน ธรณีสัณฐาน จุดชมวิว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เกาะ และชายหาด ซึ่งจากผลการรวบรวมข้อมูลสถิติภูมิและการตรวจสอบตำแหน่งที่ตั้งเพิ่มเติมในภาคสนามพบว่าแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,504 แยกเป็นน้ำตก 623 แห่ง ลำน้ำ 122 แห่ง ถ้ำ 210 แห่ง น้ำพุร้อน 52 แห่ง ธรณีสัณฐาน 53 แห่ง จุดชมวิว 155 แห่ง เส้นทางศึกษาธรรมชาติ 55 แห่ง เกาะ 107 แห่ง และ ชายหาด 127 แห่ง การกระจายของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทยทั้ง 1,504 แห่ง ปรากฏตามภาพที่ 1 โดยคณะผู้วิจัยกำหนดนิยามพื้นฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

ศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของทรัพยากร ธรรมชาติ ภายในแหล่งนันทนาการที่ส่งผลให้แต่ละแหล่งเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการ และการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการในลักษณะและระดับที่แตกต่างกัน ประเมินได้จาก ตัวชี้วัด 10 กลุ่ม ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 63 ตัวชี้วัด คือ 1) ความโดดเด่นของสังคมพืช 2) โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า 3) ความโดดเด่นทางกายภาพของฐานทรัพยากร 4) คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ 5) นัยสำคัญด้านการสื่อความหมาย 6) ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการ 7) ความคงทนของสภาพแวดล้อม 8) ความเชื่อมโยงกับแหล่งนันทนาการอื่น 9) ความปลอดภัย และ 10) ภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว โดยตัวชี้วัดทั้ง 10 กลุ่มดังกล่าวแยกเป็นตัวชี้วัดย่อยเชิงปริมาณ 60 ตัวเป็นตัวชี้วัดทางชีวภาพ (เกี่ยวข้องกับ

สังคมพืช สัตว์ป่า และสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล) 14 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดทางกายภาพ 46 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพที่ใช้ความรู้สึก / การรับรู้ ในการประเมิน 3 ตัวชี้วัด

ภาพที่ 1 การกระจายของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศจำนวน 1,504 แห่ง

ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ หมายถึง ความหลากหลายในลักษณะเฉพาะทางกายภาพ ทางสังคม และทางด้านการจัดการของแหล่งนันทนาการที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้ประกอบกิจกรรมนันทนาการในลักษณะที่แตกต่างกัน และได้รับประสบการณ์นันทนาการที่ต่างกัน วัดจาก 7 กลุ่มตัวชี้วัด คือ 1) การเข้าถึงพื้นที่ 2) ความห่างไกล 3) ความเป็นธรรมชาติ 4) โอกาสในการพบปะผู้คน 5) ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ 6) สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และ 7) การจัดการนักท่องเที่ยว โดยตัวชี้วัดทั้ง 7 กลุ่มดังกล่าวประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 16 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดลักษณะทางกายภาพ (physical settings) 12 ตัว คือ ตัวชี้วัดในกลุ่มของการเข้าถึงพื้นที่ ความห่างไกล ความเป็นธรรมชาติ และร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ ทั้งหมด ตัวชี้วัดลักษณะทางสังคม (social settings) 1 ตัว คือ โอกาสในการพบปะผู้คน และตัวชี้วัดลักษณะการจัดการ (managerial settings) 3 ตัว คือ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และการจัดการนักท่องเที่ยวทางตรงและทางอ้อม

ในการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวชี้วัดศักยภาพทรัพยากรนันทนาการและตัวชี้วัดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ คณะผู้วิจัยทำการสุ่มตัวเลือกพื้นที่ตัวแทนมาทั้งสิ้น 119 แห่ง แยกเป็นแหล่งนันทนาการประเภทต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาคดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลผสมผสานวิธีการวิจัยทั้งทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และทางสังคมศาสตร์ ทำการเก็บข้อมูลชีวกายภาพจากแหล่งนันทนาการตัวอย่างเพียงครั้งเดียว ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งนันทนาการตัวอย่างทุกแหล่ง จำนวนตัวอย่างนักท่องเที่ยวรวม 1,550 คน นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและวิธีการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจรวม 2 ครั้ง เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง นอกเหนือจากจำนวนตัวอย่าง 1,550 คน ที่ระบุถึงข้างต้น เพื่อตรวจสอบแนวคิดและค่าน้ำหนักตัวชี้วัดต่าง ๆ 1 ครั้ง จำนวนตัวอย่างรวม 655 ตัวอย่าง และสำรวจข้อมูลหลังการพัฒนาโมเดลและประเมินช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการแล้วเสร็จ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการคาดการณ์ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการแต่ละช่วงชั้นของโอกาสด้านนันทนาการ อีก 1 ครั้ง จำนวนตัวอย่าง 415 ตัวอย่าง รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามประมาณ 20 เดือน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้สถิติพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ร่วมกับการใช้สมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย

ตารางที่ 1 จำนวนแหล่งนันทนาการตัวอย่างที่ทำการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวชี้วัดศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ และช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

ประเภทแหล่ง	จำนวนในแต่ละภูมิภาค (แหล่ง)						รวม (แหล่ง)
	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง	ตะวันตก	ตะวันออก	ใต้	
1. น้ำตก	8	4	2	5	2	6	27
2. ลำน้ำ/อ่างเก็บน้ำ	3	1	-	3	1	2	10
3. ถ้ำ	3	4	-	4	-	3	14
4. น้ำพุร้อน/บ่อน้ำร้อน	6	-	-	2	-	2	10
5. ธรณีสัณฐาน	5	2	-	1	1	1	10
6. จุดชมวิว	2	5	-	1	-	2	10
7. เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	1	6	-	2	-	4	13
8. เกาะ	-	-	-	-	2	8	10
9. ชายหาด	-	-	-	2	2	11	15
รวม (แหล่ง)	28	22	2	20	8	39	119

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยภาพรวมสามารถสรุปแยกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1) **องค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรนันทนาการและพฤติกรรมนันทนาการ**
ในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ: ผลการวิจัยพบว่าแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทยส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 74 เป็นแหล่งนันทนาการที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานแห่งชาติ ขนาดพื้นที่ของแหล่งนันทนาการแต่ละประเภทแตกต่างกันค่อนข้างมาก ตั้งแต่แหล่งนันทนาการขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ถึง 37,248.79 ไร่ หรือประมาณ 59.5981 ตารางกิโลเมตร ไปจนถึงแหล่งนันทนาการขนาดเล็กที่มีพื้นที่เพียง 2.30 ไร่ หรือ 0.0037 ตารางกิโลเมตร แหล่งนันทนาการประเภทที่มีขนาดพื้นที่เฉลี่ยสูงสุด คือ แหล่งนันทนาการประเภทลำน้ำ ต่ำสุดคือแหล่งนันทนาการประเภทน้ำพุร้อน แหล่งนันทนาการส่วนใหญ่ยังคงความเป็นธรรมชาติ โดยมีค่าเฉลี่ยของร้อยละของพื้นที่ธรรมชาติ 85.59 แหล่งนันทนาการประเภทเกาะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและน้ำพุร้อนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แหล่งนันทนาการส่วนใหญ่มีค่าระดับความโดดเด่นของสังคมพืชอยู่ในระดับปานกลาง โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่าต่ำ ความโดดเด่นทางกายภาพของฐานทรัพยากรปานกลาง คุณภาพด้านทัศนียภาพปานกลาง นัยสำคัญด้านการสื่อความหมายปานกลาง ความเหมาะสมของฐานทรัพยากรต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ความ

คงทนของสภาพแวดล้อมที่จะรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์โดยยังคงลักษณะเดิมของระบบนิเวศ ปานกลาง ความเชื่อมโยงกับแหล่งนันทนาการอื่นสูง ความปลอดภัยสูง และมีภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมในระดับสูง

นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติมีความหลากหลายในลักษณะ พื้นฐานทางสังคมประชากรค่อนข้างต่ำ ความหลากหลายของแรงจูงใจในการไปเยือนแหล่ง นันทนาการในระดับปานกลาง แต่ต่ำกว่าความหลากหลายในแหล่งนันทนาการของประเทศ ตะวันตก แรงจูงใจหรือประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวพึงปรารถนาจะได้รับจากการไป เยือนแหล่งนันทนาการสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ การได้ลิ้มชิมรสความ แออัดและเสียงอึกทึกของเมือง และการได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ ส่วนประสบการณ์ ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือ การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ประกอบกิจกรรมนันทนาการมากกว่า 1 ประเภทในการไปเยือนแหล่งนันทนาการแต่ละแห่ง โดยมีค่าเฉลี่ยของจำนวนกิจกรรมที่ประกอบ 3.89 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นทางบวก ต่อพื้นที่และการจัดการพื้นที่ และส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 77.52 มีความพึงพอใจต่อการมาเยือน พื้นที่สูง ถึงสูงมาก

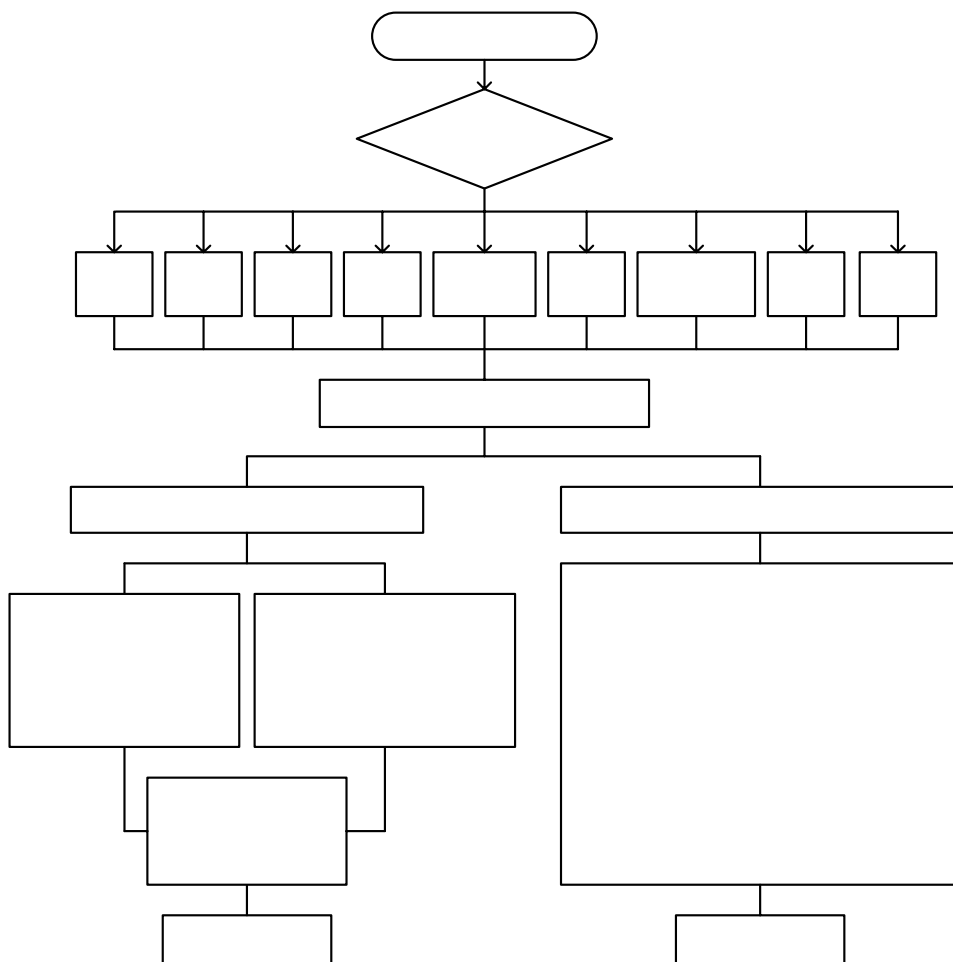
2) **ฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติของประเทศ:**

การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติของประเทศเป็นการนำ ข้อมูลพื้นฐานซึ่งเป็นแผนที่เชิงตัวเลขของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการไว้แล้วมาเป็นแผนที่ฐาน ของการกำหนดตำแหน่งของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ เพื่อสร้างเป็นชั้นข้อมูลสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ให้สามารถแสดงผลได้ทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงบรรยาย เกี่ยวกับที่ตั้ง การเข้าถึงแหล่ง และกิจกรรมนันทนาการหลัก ผลการรวบรวมพบว่าแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติของประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,504 แหล่ง ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความ ถูกต้องของตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งนันทนาการด้วยเครื่องกำหนดตำแหน่งพิกัดด้วยดาวเทียมได้ ประมาณร้อยละ 70 ส่วนที่เหลือเป็นตำแหน่งที่ตั้งที่ระบุไว้ในฐานข้อมูลเดิมของหน่วยงานที่อ้างอิง

3) **ฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ของแหล่งนันทนาการตัวอย่าง:** ฐานข้อมูล สารสนเทศภูมิศาสตร์ของแหล่งนันทนาการตัวอย่างเป็นฐานข้อมูลที่ออกแบบให้มีความเชื่อมโยง กับฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติของประเทศ ประกอบด้วย ฐานข้อมูลลักษณะพื้นฐานของแหล่งนันทนาการ ลักษณะตามตัวชี้วัดศักยภาพทรัพยากร นันทนาการ 63 ตัวชี้วัด และลักษณะตามตัวชี้วัดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ 16 ตัวชี้วัด

โดยฐานข้อมูลทั้งหมดจะมีคีย์หลัก (primary key) เหมือนกัน คือ รหัสของแหล่งนันทนาการ ที่ประกอบด้วยตัวเลข 8 หลักสำหรับการสืบค้นข้อมูล และสามารถใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ (relation) เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกันในลักษณะของฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ โครงสร้างของฐานข้อมูลเป็นแบบตาราง (table) ที่ประกอบด้วยเขตข้อมูล (field) และ เรคคอร์ด (record) แต่ละเรคคอร์ดบรรจุข้อมูลตัวชี้วัดของแหล่งนันทนาการแต่ละแหล่งตามประเภทของแหล่งนันทนาการ

4) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับศักยภาพทรัพยากรนันทนาการและช่วง
 ชั้นโอกาสด้านนันทนาการ: ระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่พัฒนาขึ้นภายใต้โครงการนี้แยกเป็น 2 ระบบย่อย คือ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ และ ระบบการประเมินช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ซึ่งทั้ง 2 ระบบมีแนวคิดในการออกแบบดังปรากฏตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2: แนวคิดในการออกแบบระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

ผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการโดยใช้สมการ Logistic Regression ที่พัฒนาขึ้นพบว่า แหล่งนันทนาการส่วนใหญ่มีคุณสมบัติโดยรวมดังนี้ คือ มีศักยภาพพื้นฐานสูงมากถึงสูง ความคงทนปานกลาง และ ศักยภาพพื้นฐานปานกลาง ความคงทนสูงมาก ถึงปานกลาง มีความเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรในระดับสูง ถึงปานกลาง แต่มีข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการใช้ประโยชน์อยู่บ้าง กับมีโอกาสที่จะเกิดผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง การพัฒนาควรระมัดระวังผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดและควรติดตามตรวจสอบผลกระทบหลังการพัฒนาเป็นช่วงเวลา

ผลการประเมินช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วงชั้นตามผลการวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการ พบว่า แหล่งนันทนาการส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มพื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Motorized – SPM) มีลักษณะโดยสรุป คือ การเข้าถึงค่อนข้างยากลำบากเฉพาะในฤดูฝน พื้นที่ทางบกต้องเดินเท้าไม่เกิน 500 เมตร พื้นที่ทางทะเลมีระยะห่างจากฝั่ง 31-50 กิโลเมตร และ/หรือ สามารถเข้าถึงพื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมได้ 6-8 เดือนต่อปี มีระยะทางจากแหล่งนันทนาการถึงบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์อื่น ๆ ของมนุษย์ 3-4.9 กิโลเมตร และนักท่องเที่ยวมีการรับรู้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสันโดษในระดับปานกลาง มีการรบกวนจากแหล่งกิจกรรมภายนอกในระดับปานกลาง ภายในแหล่งมีพื้นที่ที่คงความเป็นธรรมชาติร้อยละ 85-89 เมื่อเทียบกับพื้นที่รวมของแหล่งนันทนาการ มีปริมาณการท่องเที่ยวปานกลาง ปรากฏร่องรอยของผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ซึ่งประเมินจากปริมาณขยะ ร่องรอยการหักเหกิ่งไม้ ร่องรอยการขีดเขียน ร่องรอยการชะล้างพังทลายของดินและปริมาณรากไม้ที่โผล่พื้นผิวดิน ปานกลาง มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการควบคุมนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง กิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมได้แก่ กิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติทั่วไป เช่น การเดินป่า (hiking) การศึกษาธรรมชาติ (nature study) การดูนก (bird watching) การส่องสัตว์ (wildlife viewing) การพักแรมด้วยเต็นท์ (tent camping) การว่ายน้ำ (swimming) การพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ (relaxing) การพายเรือ (row boating) การแล่นเรือ (sailing) การดำน้ำ (skin or scuba diving) การตกปลา (fishing) (กระทำได้เฉพาะในพื้นที่ ๆ ไม่ใช่พื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย) การขับรถ/แล่นเรือเพื่อชมทัศนียภาพ (auto tour/ sightseeing) การขี่จักรยาน (biking/bicycling) การขี่ม้า (horse riding) การปิกนิก (picnicking) การศึกษาธรรมชาติโดยอาศัยโปรแกรมสื่อความหมาย เช่น การนำศึกษาธรรมชาติโดยนักสื่อความหมาย (conducted activity) การเดินศึกษาธรรมชาติด้วยตนเองบนเส้นทางสื่อความหมาย (self-guided trail) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของฐานทรัพยากร นักท่องเที่ยวทั่วไปเยือนจะได้รับประสบการณ์ในระดับปานกลาง ทั้งใน

ด้านการได้หลักหนึ่จากความวุ่นวายในสังคม การได้สัมผัสเรียนรู้ธรรมชาติ การได้ใช้พลัง กำลังกาย ความเป็นอิสระ การพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรม การแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง และมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มนักท่องเที่ยวอื่น ๆ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่ควรส่งเสริมให้ไปเยือน คือ นักท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั่วไป ที่มีทักษะในการประกอบกิจกรรมในระดับปานกลาง และต้องการประสบการณ์นันทนาการที่หลากหลาย

ในส่วนของโปรแกรมระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่พัฒนาขึ้นภายใต้โครงการนี้เป็นโปรแกรมที่บรรจุระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาโดยใช้ Microsoft Access บนเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการใช้งานในลักษณะผู้ใช้งานเดี่ยว (stand alone) โดยทำงานร่วมกับชุดคำสั่งที่สร้างขึ้นจากโปรแกรม Microsoft Visual Basic ที่ทำงานด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์และระบบปฏิบัติการ Windows 98 ขึ้นไป โปรแกรมสามารถติดตั้งใช้งานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยไม่จำเป็นต้องติดตั้งโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ควบคู่กัน

ส่วนที่ 2 โครงการ “ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2” (Decision Support System for Sustainable Management Planning of Nature-based Recreation Areas: Phase 2)

นักวิจัย

ผศ. ดร. นววรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์

ผศ. วันชัย อรุณประภารัตน์

ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ คณะวนศาสตร์

ผศ. ดร. วิจักขณ์ ฉิมโสม

ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์

อาจารย์ธีระพงษ์ ชุมแสงศรี

ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ คณะวนศาสตร์

ผู้ช่วยนักวิจัย

นายนิทัศน์ นุ่นสง

นายเวทิต พุ่มพวง

นายเอกสิทธิ์ ปัญญาแสง

นางสาวกาญจนา จันทบุผา

นางสาววนิดา จินะโกฏี

วัตถุประสงค์ ขอบเขต และวิธีการวิจัย

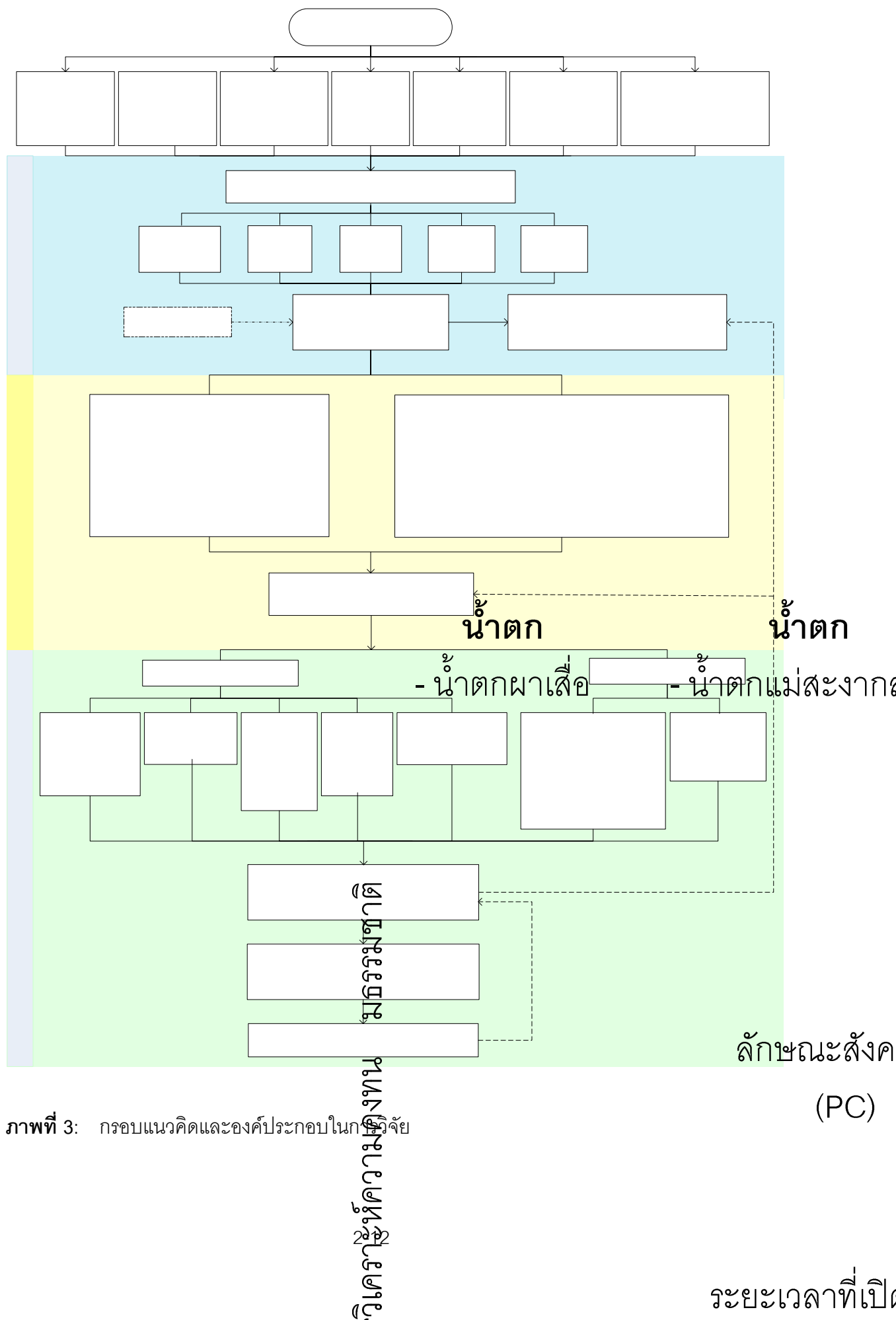
โครงการ “ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ ระบบการกำหนดระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ และระบบการติดตามตรวจสอบผลกระทบทางนันทนาการ โดยการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ 7

แหล่ง ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ตัวอย่างในการศึกษาและพัฒนาระบบ ประกอบด้วย น้ำตก ผาเสื่อ น้ำตกแม่สะงากลาง ลำน้ำของ-ลำน้ำปาย ถ้ำน้ำลอด โป่งน้ำร้อนท่าปาย จุดชมวิวดอยปู่ย หลวง และเส้นทางศึกษาธรรมชาติแม่สะกิด โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการอย่างเป็นทางการ 3 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2548 ถึง 30 กันยายน 2551 อย่างไรก็ตามโครงการประสบปัญหาความล่าช้าในการเก็บข้อมูลภาคสนามเนื่องด้วยข้อจำกัดด้านระยะทางและการเข้าถึงพื้นที่ ส่งผลให้งานล่าช้ามาจนถึงเดือนกันยายน 2552

การวิจัยครั้งนี้แยกองค์ประกอบในการดำเนินงานออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ 1) การวิเคราะห์และประเมินความคงทนตามธรรมชาติ หรือ ชีตความสามารถในการรองรับตามธรรมชาติของแหล่งนันทนาการ 2) การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ ปัจจัยคุกคาม และการจัดการเพื่อประเมินชีตความสามารถในการรองรับรวม และ 3) การวิเคราะห์ผลกระทบทางนันทนาการเพื่อกำหนดระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ และพัฒนาระบบติดตามตรวจสอบผลกระทบ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงไว้ในภาพที่ 3

ความคงทนตามธรรมชาติ หรือ ชีตความสามารถในการรองรับตามธรรมชาติของแหล่งนันทนาการ ภายใต้โครงการนี้ หมายถึง ความสามารถของระบบนิเวศตามธรรมชาติของแหล่งนันทนาการ หรือ แหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับการใช้ประโยชน์ได้โดยไม่สูญเสียสมดุลตามธรรมชาติ แบ่งจากลักษณะพื้นฐานของระบบนิเวศ 5 กลุ่มตัวชี้วัด คือ ลักษณะสังคมพืช 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ลักษณะการปรากฏของหญ้าไม้ในแต่ละชั้นอายุ การปกคลุมของเรือนยอด และลักษณะภายนอกที่ปรากฏของพรรณไม้พื้นล่าง ความลาดชัน 1 ตัวชี้วัด ลักษณะดิน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ลักษณะเนื้อดิน ปริมาณอินทรียวัตถุ และความชื้นในดิน ปริมาณน้ำฝน 1 ตัวชี้วัด และสัตว์ป่า 1 ตัวชี้วัด รวม 9 ตัวชี้วัด

ชีตความสามารถในการรองรับรวมของแหล่งนันทนาการ หมายถึง ความสามารถโดยรวมของแหล่งนันทนาการ หรือ แหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับการใช้ประโยชน์ได้โดยยังคงรักษาคุณภาพของฐานทรัพยากรและประสบการณ์นันทนาการของผู้มาเยือน โดยปัจจัยที่บ่งชี้ชีตความสามารถรวมประกอบด้วย 1) ความคงทนตามธรรมชาติ 2) ลักษณะการใช้ประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย ขนาดกลุ่มของผู้ใช้ประโยชน์ ระยะเวลาในการใช้ประโยชน์ จำนวนกิจกรรมนันทนาการที่ประกอบในพื้นที่ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือ พฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบนันทนาการของพื้นที่ 3) ลักษณะการจัดการ ซึ่งประกอบด้วยการเพิ่มความคงทนให้กับพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมนันทนาการ การจัดการของเสียจากการ

ระยะเวลาที่เปิด

ใช้ประโยชน์ การควบคุมจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ การควบคุมลักษณะกิจกรรมการใช้ประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการกระจายผู้มาเยือนไปยังแหล่งนันทนาการทางเลือก และ 4) ปัจจัยคุกคาม ซึ่งหมายถึง เงื่อนไข หรือ สถานการณ์ อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือน ที่เกิดจากปัจจัยภายนอกขอบเขตของแหล่งนันทนาการที่นำเข้าสู่ระบบ และสามารถส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบนันทนาการของพื้นที่

ผลกระทบทางนันทนาการและการท่องเที่ยว หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงจากภาวะวิสัยเดิมขององค์ประกอบทางธรรมชาติและองค์ประกอบทางจิตวิทยาของแหล่งนันทนาการ หรือแหล่งท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผลกระทบทางชีวกายภาพ หรือ ผลกระทบทางนิเวศวิทยา หรือ การเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางธรรมชาติ ประกอบด้วยผลกระทบตอสังคมพืช วัดจาก ปริมาณลูกไม้ ร่องรอยการหักเด็ดกิ่งไม้ และร่องรอยความเสียหายของลำต้นไม้ใหญ่ ผลกระทบต่อสัตว์ป่า วัดจาก การปรากฏของชนิดพันธุ์บ่งชี้ ผลกระทบต่อดิน วัดจาก ความหนาแน่นรวม การซาบซึมน้ำ ปริมาณรากไม้ที่โผล่พื้นผิวดิน และร่องรอยการกร่อนของดิน ผลกระทบต่อน้ำ วัดจาก ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ (DO) ความขุ่น ปริมาณของแข็งแขวนลอย และแบคทีเรียโคลิฟอร์ม และผลกระทบทางกายภาพ อื่น ๆ ได้แก่ ปริมาณขยะ และร่องรอยการหักเด็ดกิ่งนอกหินย้อยภายในถ้ำ 2) ผลกระทบทางจิตวิทยา หรือ การเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางสังคมของพื้นที่ ประกอบด้วย ผลกระทบ ต่อนักท่องเที่ยว วัดจากความรู้สึกแออัด ความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ ความขัดแย้งในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ความพึงพอใจรวม และความต้องการในการกลับมาเยือนพื้นที่ในอนาคต และผลกระทบต่อราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งวัดจากความคิดเห็นต่อนักท่องเที่ยวของคนในชุมชนอันเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

ระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ หมายถึง ระดับของความเปลี่ยนแปลงทางชีวกายภาพที่ระบบนิเวศของแหล่งนันทนาการ หรือแหล่งท่องเที่ยวสามารถฟื้นตัวสู่สภาวะวิสัยเดิม หรือ ใกล้เคียงกับสภาวะวิสัยเดิมเมื่อเริ่มต้นเข้าสู่ฤดูกาลท่องเที่ยวใหม่ของปี และระดับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่นักท่องเที่ยว และประชาชนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยอมรับได้

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิในระยะยาว โดยผสมผสานวิธีการทั้งทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ/ชีวกายภาพ และทางสังคมศาสตร์ ในส่วนของการเก็บข้อมูลชีวกายภาพดำเนินการเก็บ 2 ครั้งในช่วงฤดูฝนและช่วงฤดูแล้ง ของระยะเวลา 1 ปี ในจำนวน 9

ตัวชี้วัดของความคงทน หรือขีดความสามารถในการรองรับตามธรรมชาติ และ 6 ครั้ง ใน 3 ช่วงฤดูฝนและฤดูแล้งของระยะเวลา 3 ปี ในจำนวน 14 ตัวชี้วัดของผลกระทบทางนันทนาการ ในส่วนของข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบนันทนาการ ลักษณะกลุ่มผู้ประกอบการ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่จากนักท่องเที่ยวจำนวน 1,641 คน ใน 2 ฤดูกาลท่องเที่ยว หรือ 2 ปี และเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดผลกระทบทางจิตวิทยาจำนวน 6 ตัวชี้วัด จากนักท่องเที่ยวจำนวน 1,328 คน ตลอดระยะเวลา 3 ปี ทั้งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวและนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ใช้วิธีการสัมภาษณ์ราษฎร ในชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งนันทนาการ ถ้ำน้ำลอด และจุดชมวิวดอยปุยหลวงเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการมาเยือนของนักท่องเที่ยว สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เกี่ยวกับประเด็นด้านการบริหารจัดการและปัจจัยคุกคาม นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับ กรอบแนวคิด วิธีการวิจัย และค่าถ่วงน้ำหนัก หรือ ค่าความสำคัญตัวชี้วัด จากผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจ รวม 3 ครั้ง ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลคณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยสอดคล้องการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ในการจัดกลุ่มประสบการณ์นันทนาการ และการทดสอบทีแบบจับคู่ (Pair sample t-test) ในการทดสอบสมมติฐานทางทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบทางนันทนาการ กับใช้สมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่ายในการประเมินความคงทนตามธรรมชาติ และขีดความสามารถในการรองรับรวมของพื้นที่ โดยใช้ ค่าถ่วงน้ำหนักที่เป็นค่าเฉลี่ยที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่หน่วยงานปฏิบัติ และคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยรวมกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยภาพรวมสามารถสรุปแยกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ความคงทนตามธรรมชาติ หรือ ขีดความสามารถในการรองรับตามธรรมชาติของแหล่งนันทนาการ พบว่าน้ำตกผาเสื่อมีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนต่ำ 2 ตัวชี้วัด ปานกลาง 3 ตัวชี้วัด และคงทนสูง 4 ตัวชี้วัด น้ำตกแม่สะงากกลาง มีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนต่ำ 4 ตัวชี้วัด ปานกลาง 2 ตัวชี้วัด และคงทนสูง 3 ตัวชี้วัด ลำน้ำของ-ลำน้ำปาย มีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนต่ำ 2 ตัวชี้วัด ปานกลาง 1 ตัวชี้วัด และคงทนสูง 6 ตัวชี้วัด ถ้ำน้ำลอด มีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนต่ำ 2 ตัวชี้วัด ปานกลาง 2 ตัวชี้วัด และคงทนสูง 5 ตัวชี้วัด โป่งน้ำร้อนท่าปาย ไม่มีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนต่ำ มีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนปานกลาง 3 ตัวชี้วัด และคงทนสูง 6 ตัวชี้วัด จุดชมวิวดอยปุยหลวง มีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนต่ำ 5 ตัวชี้วัด ปานกลาง 1 ตัวชี้วัด และคงทนสูง 3 ตัวชี้วัด และเส้นทางศึกษาธรรมชาติแม่สะกิด มีตัวชี้วัดที่มีค่าความคงทนต่ำ 3 ตัวชี้วัด ปานกลาง 1 ตัวชี้วัด และคงทนสูง 5 ตัวชี้วัด โดยรวมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าแหล่งนันทนาการที่

มีค่าความคงทนต่ำ 2 แหล่ง คือ น้ำตกแม่สะงากกลาง และจุดชมวิวดอยปุยหลวง ปานกลาง 4 แหล่ง คือ น้ำตกผาเสือ ลำน้ำของ-ลำน้ำปาย ถ้ำน้ำลอด และเส้นทางศึกษาธรรมชาติแม่สะกิด และสูง 1 แหล่ง คือ โป่งน้ำร้อนท่าปาย

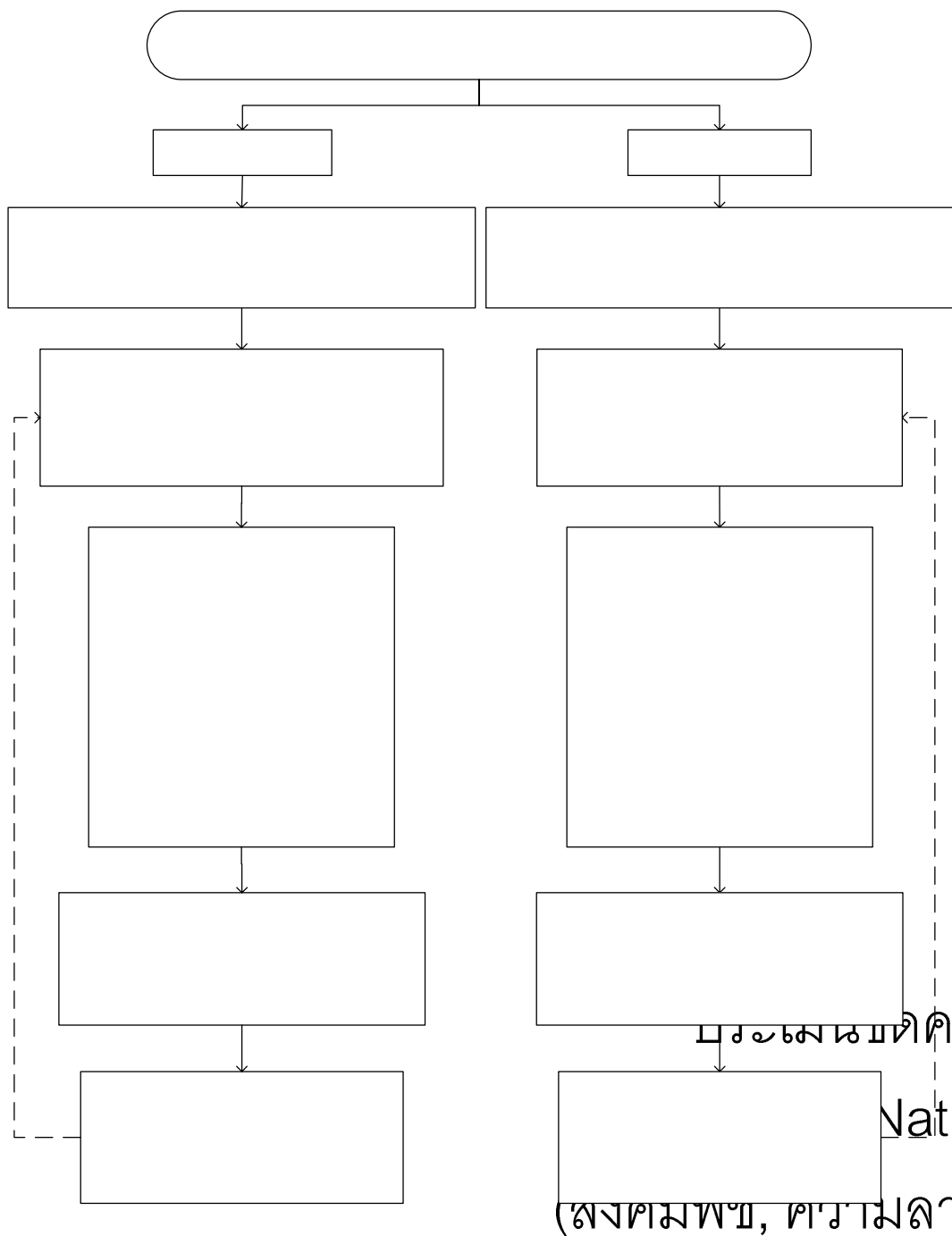
2) ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับรวมของพื้นที่ พบว่าเมื่อนำปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ ปัจจัยคุกคาม และการจัดการเข้าไปพิจารณาพร้อมกับความคงทนตามธรรมชาติ หรือ ขีดความสามารถในการรองรับตามธรรมชาติของแหล่งนั้นจนทราบแล้ว ทำให้ขีดความสามารถในการรองรับโดยรวมของแหล่งนั้นทราบการมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยพบว่าจุดชมวิวดอยปุยหลวงปรับจากขีดความสามารถในการรองรับต่ำเป็นปานกลาง ในขณะที่ น้ำตกผาเสือ ลำน้ำของ-ลำน้ำปาย ถ้ำน้ำลอดและเส้นทางศึกษาธรรมชาติแม่สะกิดยังคงมีขีดความสามารถในการรองรับในระดับปานกลาง และโป่งน้ำร้อนท่าปายมีขีดความสามารถในการรองรับสูง ส่วนน้ำตกแม่สะงากกลางยังคงมีขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเป็นแหล่งใหม่ที่ยังไม่มีการจัดการพื้นที่ชัดเจน

3) ผลการวิเคราะห์ผลกระทบทางนันทนาการและระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ ในส่วนของผลกระทบทางชีวกายภาพ พบว่า มีเพียงบางตัวชี้วัดเท่านั้นที่แสดงรูปแบบการผันแปรของผลกระทบตามช่วงเวลา (temporal pattern of impacts) กล่าวคือ ผลกระทบที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อระยะเวลาการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านปริมาณลูกไม้ ร่องรอยการหักเด็ดกิ่งไม้ ใบไม้ และร่องรอยความเสียหายของลำต้นไม้ใหญ่ ในส่วนของรูปแบบเชิงพื้นที่ (spatial pattern of impact) ผลการศึกษาในทุกแหล่งโดยภาพรวมเป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎี คือ พื้นที่ธรรมชาติที่ไม่ถูกรบกวนจากกิจกรรมของมนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าในพื้นที่ ๆ ถูกรบกวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวชี้วัดด้านดิน ได้แก่ ความหนาแน่นรวม และการซาบซึมน้ำ กับพบว่าค่าตัวชี้วัดส่วนใหญ่จะมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระหว่างฤดูฝนและฤดูแล้ง สำหรับผลกระทบทางจิตวิทยาพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนตัวชี้วัดส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ในขณะที่ในส่วนของการรับรู้ถึงทั้งกรณีของถ้ำน้ำลอด และจุดชมวิวดอยปุยหลวง ก็พบว่าเกือบร้อยละ 100 มีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการมาเยือนของนักท่องเที่ยว

เมื่อนำค่าระดับของผลกระทบทางนันทนาการและการท่องเที่ยวแต่ละตัวชี้วัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ ซึ่งกำหนดขึ้นมาจากค่าเฉลี่ยข้อมูลปฐมภูมิ จากการเก็บ 6 ชั่วโมง ประกอบผลการตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการอ้างอิงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตัวชี้วัดคุณภาพน้ำ) พบว่า น้ำตกผาเสือ มีตัวชี้วัดที่

ระดับการเปลี่ยนแปลงยอมรับไม่ได้ 5 ตัวชี้วัด คือ ร่องรอยความเสียหายของลำต้นไม้ใหญ่ ปริมาณรากไม้โผล่ ปริมาณการกร่อนของดิน ของแข็งแขวนลอย และความต้องการในการกลับมาเยือนพื้นที่ของนักท่องเที่ยว น้ำตกแม่สะงากลาง มีตัวชี้วัดที่ระดับการเปลี่ยนแปลงยอมรับไม่ได้ 4 ตัวชี้วัด คือ ปริมาณลูกไม้ ความหนาแน่นรวมของดิน ของแข็งแขวนลอย และปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมด ลำน้ำของ-ลำน้ำปาย มีตัวชี้วัดที่ระดับการเปลี่ยนแปลงยอมรับไม่ได้ 3 ตัวชี้วัด คือ ค่าความขุ่นของน้ำ ของแข็งแขวนลอย และปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมด ถ้ำน้ำลอด มีตัวชี้วัดที่ระดับการเปลี่ยนแปลงยอมรับไม่ได้ 5 ตัวชี้วัด คือ ร่องรอยความเสียหายของลำต้นไม้ใหญ่ ปริมาณรากไม้โผล่ ปริมาณการกร่อนของดิน ของแข็งแขวนลอย และความต้องการในการกลับมาเยือนพื้นที่ ไป่งน้ำร้อนท่าปาย มีตัวชี้วัดที่ระดับการเปลี่ยนแปลงยอมรับไม่ได้ 7 ตัวชี้วัด คือ ปริมาณลูกไม้ ร่องรอยความเสียหายของลำต้นไม้ใหญ่ ปริมาณรากไม้โผล่ ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ ของแข็งแขวนลอย ความพึงพอใจรวม และความต้องการในการกลับมาเยือนพื้นที่ จุดชมวิวดอยปู่หลวง มีตัวชี้วัดที่ระดับการเปลี่ยนแปลงยอมรับ ไม่ได้ 2 ตัวชี้วัด คือ ความต้องการในการกลับมาเยือนพื้นที่ และความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก เส้นทางศึกษาธรรมชาติแม่สะกิด มีตัวชี้วัดที่ระดับการเปลี่ยนแปลงยอมรับไม่ได้ 5 ตัวชี้วัด คือ ปริมาณลูกไม้ ร่องรอยความเสียหายของลำต้นไม้ใหญ่ ปริมาณการกร่อนของดิน ของแข็งแขวนลอย และความต้องการในการกลับมาเยือนพื้นที่ โดยรวมสรุปได้ว่าแหล่งนันทนาการตัวอย่างทุกแห่งยังคงมีผลกระทบทางนันทนาการและการท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ในตัวชี้วัดส่วนใหญ่ โดยจุดชมวิวดอยปู่หลวงควบคุมระดับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ได้ดีที่สุด

4) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ: ระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่พัฒนาขึ้นภายใต้โครงการนี้แยกเป็น 2 ระบบย่อย คือ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ของผลกระทบทางนันทนาการและการท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการนำระบบการประเมินดังกล่าวไปใช้ในแหล่งนันทนาการ 2 ลักษณะ ดังปรากฏตามภาพที่ 4 ในส่วนของโปรแกรมระบบสนับสนุนการตัดสินใจใช้โปรแกรมภาษา Visual Basic และ Map Object ในการพัฒนา สามารถใช้งานบนเครื่องคอมพิวเตอร์แบบ Stand alone ได้ เช่นเดียวกับโปรแกรมระบบสนับสนุนในโครงการระยะที่ 1

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการนำโปรแกรมระบบสนับสนุนการตัดสินใจไปใช้กับแหล่ง
นันทนาการทางธรรมชาติ

ประเมินขีดความสามารถ
(Total Carrying Capacity)
(NCC + ลักษณะการ
+ ลักษณะ

ส่วนที่ 3 วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทสาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว ที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย

วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทในสาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สกว. แยกออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงลึกเพื่อตรวจสอบเนื้อหาของงานวิจัยภายใต้โครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 จำนวน 2 เรื่อง คือ 1) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ของ อุษารดี ภูมาลี และ 2) งานวิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ของ นิทัศน์ นุ่นสง

กลุ่มที่ 2 เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนารอบแนวคิดและวิธีการศึกษาผลกระทบทางนันทนาการและพัฒนาระบบติดตามตรวจสอบผลกระทบทางนันทนาการ เพื่อใช้เป็นฐานในการออกแบบโครงการวิจัยระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนระยะที่ 2 จำนวน 4 เรื่อง คือ 1) งานวิจัย เรื่อง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความแออัดในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ของ แสงจันทร์ วายทุกข์ 2) การวิจัยเรื่อง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ของ กมล สังข์เฉย 3) การวิจัย เรื่อง ผลกระทบของกิจกรรมนันทนาการต่อพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ของกวางป่าในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ของ นักสิทธิ์ สังข์จันทร์ และ 4) งานวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ความคงทนของเส้นทางต่อการย่ำ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ของ ธนะสิน ยิ้มน้อย

กลุ่มที่ 3 เป็นงานวิจัยภายใต้โครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 จำนวน 2 เรื่อง คือ 1) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ ของ เอกสิทธิ์ ปัญญาเส็ง และ 2) งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์รูปแบบนันทนาการและประสบการณ์นันทนาการของผู้มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ของ กาญจนา จันทบุผา

โดยงานวิจัยทุกเรื่องดังกล่าวข้างต้น มี ผศ. ดร. นววรรณ สุวานะกาญจน์ พงษ์เขียว เป็นประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา แต่ละเรื่องมีสาระสำคัญโดยสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความหลากหลายทางนันทนาการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ (Analysis of Recreation Diversity in Nature-based Recreation Areas) โดย อุษารตี ภูมาลี (2548)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติกับประเภทแหล่งนันทนาการ

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่จำแนกตามระบบนิเวศหลัก 9 ประเภท คือ น้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสถาน จุดชมวิว เกาะ และชายหาด โดยผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่างจากผลการสำรวจข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความนิยมสูงสุด 5 ลำดับแรกในแต่ละประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากเพียงประเภทละ 2 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 18 แหล่ง ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่เดินทางมาประกอบกิจกรรมนันทนาการบริเวณพื้นที่ศึกษาและกำหนดให้แต่ละประเภทแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 100 ตัวอย่าง ผลการสำรวจได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,062 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) ในการสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้ความหลากหลายทางนันทนาการประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติ ความหลากหลายของแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และความหลากหลายของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ผลการศึกษาในด้านความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการทางธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งหนึ่งนิยมประกอบกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพ ถ่ายภาพ และพักผ่อนใน

บรรยากาศที่สงบ โดยมีจำนวนกิจกรรมเฉลี่ยประมาณ 4 กิจกรรม ส่วนด้านแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งผู้วิจัยให้คำนิยามว่าหมายถึงสาเหตุหลักหรือปัจจัยที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคคลตัดสินใจไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยมีประเภทแรงจูงใจที่ทำการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 51 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การได้รับอากาศที่ดี การได้เปลี่ยนบรรยากาศ และการได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ตามลำดับ เมื่อนำแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้ง 51 ประเด็นไปทำการจำแนกกลุ่มด้วยสถิติการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า สามารถจำแนกกลุ่มได้ 6 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและจิตวิญญาณ กลุ่มที่ 2 แรงจูงใจในการสัมผัสเรียนรู้ธรรมชาติ กลุ่มที่ 3 แรงจูงใจในพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย กลุ่มที่ 4 แรงจูงใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กลุ่มที่ 5 แรงจูงใจด้านการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี และกลุ่มที่ 6 แรงจูงใจที่จะได้รับความสะดวกปลอดภัย สำหรับประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยมีประเภทประสบการณ์นันทนาการที่ทำการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 53 ประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์นันทนาการสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การได้รับอากาศบริสุทธิ์ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และการพักผ่อน ตามลำดับ เมื่อนำประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับทั้ง 53 ประเด็นไปจำแนกกลุ่ม พบว่า สามารถจำแนกกลุ่มได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประสบการณ์ที่ได้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติ กลุ่มที่ 2 ประสบการณ์ที่ได้พัฒนาสมรรถภาพร่างกาย กลุ่มที่ 3 ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กลุ่มที่ 4 ประสบการณ์ที่ได้ความเป็นอิสระและการพัฒนาทางด้านจิตใจ และ กลุ่มที่ 5 ประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ผลการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มพบว่า จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวประกอบ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้ง 6 กลุ่ม และประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ 4 กลุ่มมีความสัมพันธ์กับประเภทแหล่งนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 681.10$; Sig. = 0.00) โดยมีขนาดความสัมพันธ์กันอยู่ที่ระดับปานกลาง Canonical Correlation = 0.54) ในขณะที่ประสบการณ์ที่ได้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทแหล่งนันทนาการ

ผลจากศึกษาโดยภาพรวมสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความหลากหลายทางนันทนาการค่อนข้างต่ำ โดยมักเลือกประกอบกิจกรรมนันทนาการที่ไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมพื้นฐาน เช่น ถ่ายภาพ ชมทัศนียภาพ เป็นต้น จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในประเทศไทยว่าควรมีการพัฒนากิจกรรมนันทนาการให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับฐานทรัพยากรแต่ละประเภท เพื่อสร้างทางเลือกและประสบการณ์นันทนาการให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น และควรพิจารณาถึงการจัดกลุ่มช่วงชั้นโอกาสด้าน

นันทนาการ (ROS) ให้มีความเหมาะสมกับประเทศไทย เนื่องจากการจัดกลุ่มช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการนั้นพัฒนามาจากความหลากหลายทางนันทนาการในต่างประเทศซึ่งมีความหลากหลายมากกว่าในประเทศไทย

2. การประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ (Assessment of Forest-based Recreation Resource Potential) โดย นิทัศน์ นุ่นสงค์ (2549)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ลักษณะทางชีวภาพของทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติและน้ำตก
2. เพื่อประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ บริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติกิ่วแม่ปาน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33-หนองผกชี เส้นทางศึกษาธรรมชาติแคมป์บ้านกร่าง เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกกรุงชิง น้ำตกแม่ยะ น้ำตกเหวนรก น้ำตกปาละดู และน้ำตกกะโรม

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจและวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางชีวภาพและการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ โดยใช้ตัวชี้วัดจากโครงการวิจัยเรื่องระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนระยะที่ 1 ในการศึกษา แบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 10 กลุ่มหลัก คือ ความโดดเด่นของสังคมพืช โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า ความโดดเด่นทางกายภาพของฐานทรัพยากร คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ นัยสำคัญต่อการสื่อความหมาย ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ความคงทนของสภาพแวดล้อมที่จะรองรับการใช้ประโยชน์โดยยังคงลักษณะเดิมของระบบนิเวศ ความเชื่อมโยงกับแหล่งนันทนาการอื่น ความปลอดภัย และภูมิอากาศ มีจำนวนตัวชี้วัดย่อยรวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัดคัดเลือกพื้นที่ตัวแทนศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง โดยจำแนกทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ออกเป็น 2 ประเภท คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติและน้ำตก เลือกทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แต่ละประเภทในภูมิภาคละ 1 แหล่ง และกำหนดเงื่อนไขให้แหล่งนันทนาการแต่ละประเภทในแต่ละภูมิภาคต้องอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเดียวกัน รวมจำนวนพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 8 แหล่ง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแยกเป็นเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว 13 ตัวชี้วัด และเก็บซ้ำตามช่วงฤดูกาล 18 ตัวชี้วัด ใช้สมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย (Simple Weighting Score Equation) ในการประเมินระดับศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการ และทำการเปรียบเทียบผลการประเมินระหว่างการเก็บ

ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้กับงานวิจัยของโครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่ง
นันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนระยะที่ 1

ผลการศึกษา

ผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
ทั้ง 4 แหล่ง พบว่า เส้นทางศึกษาธรรมชาติกิ่วแม่ปานมีศักยภาพอยู่ในระดับสูงมาก (ค่าคะแนน
ศักยภาพเท่ากับ 3.7490 คะแนน) ส่วนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33-หนองผักชีและเส้นทาง
ศึกษาธรรมชาติน้ำตกกรุงชิงมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนศักยภาพเท่ากับ 3.266 และ
3.248 คะแนน ตามลำดับ) และเส้นทางศึกษาธรรมชาติแคมป์บ้านกร่างมีศักยภาพอยู่ในระดับ
ปานกลาง ค่าคะแนนศักยภาพเท่ากับ 2.7635 คะแนน) ในส่วนของน้ำตกทั้ง 4 แหล่ง พบว่ามี
ศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ในระดับสูงเช่นกัน โดยน้ำตกกะโรมมีค่าคะแนนศักยภาพ
สูงสุด (ค่าคะแนนศักยภาพเท่ากับ 3.4282 คะแนน) รองลงมาคือ น้ำตกแม่ยะ น้ำตกเหวนรก และ
น้ำตกป่าละอู (ค่าคะแนนศักยภาพเท่ากับ 3.2025 3.1610 และ 3.1054 คะแนน ตามลำดับ)

เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ทั้ง 8 แหล่งกับ
ผลการประเมินตามโครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทาง
ธรรมชาติ ระยะที่ 1 พบว่าแม้คะแนนศักยภาพที่ได้จากผลการศึกษาทั้ง 2 โครงการจะแตกต่างกัน
อยู่บ้าง แต่เป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุกแหล่งนันทนาการตัวอย่าง สรุปได้ว่าวิธีการวัดและ
ประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการที่พัฒนาขึ้นภายใต้โครงการระบบสนับสนุนการวางแผน
การจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนระยะที่ 1 มีความเหมาะสมต่อการ
นำไปใช้

3. การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อความแออัดในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ (Crowding Perception of Tourists in Nature-based Recreation Areas) โดย แสงจันทร์ วายทุกข์ (2548)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อความแออัดในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อความแออัดในแหล่ง
นันทนาการทางธรรมชาติ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อความแออัดกับ ความพึงพอใจโดยรวม การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์นันทนาการ และความต้องการย้ายแหล่งนันทนาการของนักท่องเที่ยว

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์และประเมินการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อความแออัดในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ 9 ประเภท ได้แก่ น้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีสัณฐาน จุดชมวิว เกาะ และชายหาด คัดเลือกพื้นที่ตัวแทนศึกษาจากการสำรวจข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวใน 5 ลำดับแรก จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก ประเภทละ 1 แหล่ง รวมจำนวนพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 9 แห่ง ดำเนินการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและหญิงที่เดินทางมาประกอบกิจกรรมนันทนาการในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยกำหนดขนาดตัวอย่างในการสำรวจข้อมูลในลักษณะโควตาประเภทแหล่งนันทนาการละ 100 ตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งสิ้น 900 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

ผลการศึกษา

พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่พบจริงในพื้นที่ตรงกับจำนวนที่คาดหวังไว้ก่อนเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวรู้สึกว่าการเดินทางที่เดินทางไปเยือนนั้นมีความสงบ/สันโดษในระดับปานกลาง เมื่อสอบถามถึงความรู้สึกแออัดในขณะประกอบกิจกรรมและจำนวนนักท่องเที่ยวที่ยอมรับได้ภายในแหล่งนันทนาการพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่รู้สึกแออัดขณะที่กำลังประกอบกิจกรรม และไม่มีบรรทัดฐานเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ยอมรับได้ ซึ่งอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยอมให้มีบุคคลอื่นๆ ประกอบกิจกรรมอยู่ในบริเวณเดียวกับตนเองก็คนก็ได้ ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความแออัดพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นในแหล่งนันทนาการไม่ส่งผลประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวไม่มีความรู้สึกขัดแย้งกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอื่นในแหล่งนันทนาการ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงมีความพึงพอใจในการมาเยือนและมีต้องการกลับมาเยือนอีกครั้งเมื่อมีโอกาส

ส่วนผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อความแออัดโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุพบว่า เชื้อชาติ จำนวนนักท่องเที่ยวขณะตอบแบบสอบถาม จำนวน

นักท่องเที่ยวที่รับรู้ ความคาดหวังเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยว การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ การได้หลีกเลี่ยงจากความแออัด การได้หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวัน การได้อยู่ร่วมกับคนใกล้ชิด และความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความแออัดของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดก่อให้เกิดความผันแปรในตัวแปรตามร้อยละ 19.0 ($F = 8.676$; $Sig. = .000$; Multiple $R = .446$; $R^2 = .199$) ในส่วนผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อความแออัด กับ ความพึงพอใจโดยรวมและการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์นั้นพบว่าการพบว่า ความรู้สึกแออัดมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์นั้นพบว่าการและความพึงพอใจโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.310 และ -.245 ตามลำดับ และผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการย้ายแหล่งประกอบกิจกรรมนั้นพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่า สมการความสัมพันธ์โดยรวมมีความเหมาะสม ($\text{Goodness of fit} = 915.476$; $\chi^2 = 171.232$; $Sig. = .000$) ค่าความถูกต้องทั้งหมดในการพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 81.33 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์แต่ละคู่พบว่า มีเพียงความพึงพอใจโดยรวมเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความต้องการย้ายแหล่งประกอบกิจกรรมนั้นพบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Wald} = 121.212$; $Sig. = .000$)

4. การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ (Perception of Tourist on Environmental Impacts in Nature-based Recreation Areas) โดย กมล สังข์เจย (2548)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์นั้นพบว่าการ ความพึงพอใจโดยรวม และความต้องการย้ายแหล่งนันทนาการของนักท่องเที่ยว

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านชีวภาพจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการและการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ด้าน

นันทนาการ คัดเลือกพื้นที่ตัวแทนศึกษาจากแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ 9 ประเภท ได้แก่ น้ำตก ถ้ำ ลำน้ำ น้ำพุร้อน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ธรณีฐานฐาน จุดชมวิว เกาะ และชายหาด จากผลการสำรวจข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยอดนิยมใน 5 ลำดับแรกของนักท่องเที่ยว นำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก ประเภทละ 1 แหล่ง รวมจำนวนพื้นที่ศึกษา 9 แหล่ง สำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและหญิงที่เดินทางมาประกอบกิจกรรมในบริเวณพื้นที่ศึกษา กำหนดขนาดตัวอย่างในลักษณะโควต้า แหล่งนันทนาการละ 100 ตัวอย่างในสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างละ 50 ตัวอย่าง รวมจำนวน 900 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ผลการศึกษา

พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณภาพแวดล้อมของแหล่งนันทนาการเสื่อมโทรมกว่าที่คาดหวังในทุกประเภทแหล่งนันทนาการ โดยมีคาดหวังว่าเมื่อมาเยือนแหล่งนันทนาการจะได้รับประสบการณ์นันทนาการด้านการได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติหรืออยู่ท่ามกลางบรรยากาศธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือ การได้พบเห็นสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ และการได้หลีกเลี่ยงจากความแออัดและเสียงอึกทึกของเมือง เมื่อวัดความรู้เกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีความรู้ในระดับมาก นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งนันทนาการรับรู้ว่าคุณภาพนันทนาการเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางและรู้สึกว่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์นันทนาการของตน โดยที่นักท่องเที่ยวยังคงมีความพึงพอใจต่อการมาเยือนพื้นที่ในระดับมาก แต่ความต้องการกลับมาเยือนพื้นที่เดิมในอนาคตอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วยระยะเวลาที่ใช้ประกอบกิจกรรมนันทนาการ ความคาดหวังต่อสภาพแวดล้อม การได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ การได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ การได้ใช้พลละกำลังในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ การได้ผจญภัย/เสี่ยงภัย และการได้เยือนแหล่งนันทนาการใหม่ที่ไม่เคยเยือนมาก่อน ส่วนผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม กับ การ

เปลี่ยนแปลงประสบการณ์นันทนาการและความพึงพอใจโดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.087 ส่วนผลการทดสอบอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้ต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์นันทนาการ และความพึงพอใจโดยรวมต่อความต้องการย้ายแหล่งนันทนาการ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก พบว่าสมการความสัมพันธ์โดยรวมมีความเหมาะสม (Goodness of fit = 905.382; $\chi^2 = 188.562$; Sig. = .000) ค่าความถูกต้องทั้งหมดในการพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 81.56 ตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันสามารถอธิบายความผันแปรในตัวแปรตามได้ร้อยละ 28.3 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละคู่พบว่า การรับรู้ต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจโดยรวมมีอิทธิพลต่อความต้องการกลับมาเยือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Wald = 16.766; Sig. = .000 และ Wald = 115.486; Sig. = .000 ตามลำดับ)

5. ผลกระทบของกิจกรรมนันทนาการต่อพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ของกวางป่าในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (Impacts of Recreation Activities on Sambar Deer Behavior and Habitat Utilization in Khao Yai National Park) โดย นักสิทธิตี สังข์จันทร์ (2549)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตอบสนองของกวางป่าต่อกิจกรรมการส่องสัตว์ในเขตบริการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้พื้นที่ของกวางป่าในพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวและช่วงฤดูกาลที่แตกต่างกันโดยใช้รอยตีนเป็นตัวชี้วัด

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากกิจกรรมนันทนาการที่ปรากฏในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมส่องสัตว์และกิจกรรมเดินป่า ที่มีต่อพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ของกวางป่า ในส่วนของกิจกรรมส่องสัตว์ ใช้พฤติกรรมการตอบสนองของกวางป่าต่อแสงสปอร์ไลท์เป็นตัวชี้วัด ทำการสำรวจความหนาแน่นของกวางป่าบนเส้นทางส่องสัตว์ โดยใช้วิธี spotlight counts คือ ใช้ไฟสปอร์ไลท์ส่องไปยังฝูงกวางป่า อาศัยแสงสะท้อนจากดวงตาและใช้กล้องส่องทางไกลนับจำนวน เพศ และวัยของกวางป่า ตั้งแต่เวลา 19.00-20.00 น.ทั้งวันที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวต่ำและสูง กำหนดระยะห่างระหว่างกวางป่ากับรถส่องสัตว์ทั้งซ้ายและขวาด้านละ 150 เมตร สังเกตพฤติกรรมการตอบสนองของกวางป่าใน 4 ลักษณะ คือ ไม่มีปฏิกิริยา ตื่นตัว เดินหนี และวิ่งหนี จับเวลาที่สัตว์ป่าตอบสนองต่อแสงไฟเป็นวินาทีต่อตัว พร้อมทั้งบันทึกจำนวน

ยานพาหนะที่ผ่านไปมาระหว่างการสำรวจ ส่วนการศึกษาการใช้พื้นที่ของกวางป่า ผู้วิจัยเลือกเส้นทางเดินป่าที่มีสภาพภูมิประเทศและสังคมพืชความคล้ายคลึงกันโดย แต่มีการใช้ประโยชน์ต่างกันเป็นพื้นที่ตัวแทนศึกษา 2 แห่ง คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม.33-หนองผักชีเป็นตัวแทนพื้นที่ใช้ประโยชน์เข้มข้น และเส้นทางศึกษาธรรมชาติเหวสุวัต-เขาแหลมเป็นตัวแทนพื้นที่ใช้ประโยชน์เบาบาง วางแนวสำรวจ (line transec) ระยะทาง 500 เมตร ตั้งฉากกับเส้นทางเดินป่า เส้นทางละ 6 แนวสำรวจ ในป่าดิบแล้ง 3 แนวสำรวจและทุ่งหญ้า 3 แนวสำรวจ แต่ละแนวสำรวจห่างกัน 500 เมตร แต่ละเส้นสำรวจทำการวางแนวสลับกันซ้าย-ขวาจากเส้นทางหลัก และใช้ปริมาณรอยตีนของกวางป่าเป็นตัวชี้วัดการใช้พื้นที่ของกวางป่า เก็บข้อมูลเดือนละ 1 ครั้ง รวม 12 เดือน ทุกครั้งที่จดบันทึกข้อมูลแล้วเสร็จทำการลบรอยตีนออกให้หมด เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อน

ผลการศึกษา

ความหนาแน่นของกวางป่าในช่วงวันที่ปริมาณรังสีสูงและวันที่ปริมาณรังสีต่ำไม่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมการตอบสนองของกวางป่าต่อกิจกรรมรังสีพบว่า กวางป่าส่วนใหญ่ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อแสงสปอตไลท์ รองลงมามีปฏิกิริยา คือ ตื่นตัว เดินหนี และวิ่งหนี ตามลำดับ ปริมาณรังสีที่ไม้มีความสัมพันธ์กับปฏิกิริยาตอบสนองของกวางป่า แต่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระยะเวลาในการตอบสนองโดยการหยุดกินของกวางป่าเมื่อถูกไฟส่อง โดยในช่วงฤดูกาลที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวสูงกวางป่ามีระยะเวลาตอบสนองโดยการหยุดกินเฉลี่ยเท่ากับ 10.97 นาที/ชั่วโมง ส่วนในช่วงฤดูกาลที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวต่ำกวางป่ามีระยะเวลาตอบสนองโดยการหยุดกินเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 นาที/ชั่วโมง และยังพบว่าพฤติกรรมการตอบสนองโดยการหยุดกินมีความสัมพันธ์กับระยะห่างระหว่างกวางป่ากับรังสีตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกวางป่าที่อยู่ใกล้ถนนจะหยุดกินมากกว่ากวางป่าที่อยู่ห่างจากถนน โดยรวมจึงสรุปได้ว่ากิจกรรมรังสียังคงมีผลกระทบต่อกวางป่า แม้รังสีจะมีการปรับตัวมาแล้วเป็นเวลานานพอสมควร

ในส่วนของการใช้พื้นที่ของกวางป่าในบริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีปริมาณการใช้ประโยชน์พื้นที่แตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในป่าดิบแล้งและทุ่งหญ้า ($t=4.937$; $Sig.=0.000$ และ $t=2.960$; $Sig.=0.008$ ตามลำดับ) ในเส้นทางในป่าดิบแล้งที่มีการใช้ประโยชน์เบาบางพบรอยตีนของกวางป่ามากกว่าเส้นทางที่มีการใช้ประโยชน์เข้มข้น ขณะที่เส้นทางในทุ่งหญ้าที่มีการใช้ประโยชน์เข้มข้นพบรอยตีนของกวางป่ามากกว่าเส้นทางที่มีการใช้ประโยชน์เบาบาง ส่วนการศึกษากระจายของรอยตีนกวางป่าตามระยะห่างจากเส้นทาง

พบว่า การกระจายของรอยตีนกวางป่าในป่าดิบแล้งไม่แตกต่างกันมากนัก ขณะที่ในพื้นที่ทุ่งหญ้าบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์เข้มข้นการกระจายของรอยตีนลดลงเมื่อห่างเส้นทางมากขึ้น ส่วนเส้นทางที่ใช้ประโยชน์เบาบางมีการกระจายของรอยตีนสม่ำเสมอ เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะห่างจากเส้นทางเดินป่ากับการใช้พื้นที่ของกวางป่าโดยใช้จำนวนรอยตีนเป็นปัจจัยทดสอบ เฉพาะทุ่งหญ้าที่มีการใช้ประโยชน์พื้นที่แตกต่างกัน ภายหลังการหาค่าพบว่า เส้นทางที่มีการใช้ประโยชน์เบาบางเท่านั้นที่ระยะห่างจากเส้นทางมีอิทธิพลต่อการใช้พื้นที่ของกวางป่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=5.153$; $Sig.=0.033$; $R^2=0.190$) และพบว่าปัจจัยด้านฤดูกาลที่ต่างกันส่งผลต่อการใช้พื้นที่ของกวางป่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งบริเวณป่าดิบแล้งและทุ่งหญ้าที่มีปริมาณการใช้ประโยชน์เข้มข้นและเบาบาง โดยกวางป่าจะเข้ามาใช้พื้นที่ในฤดูแล้งมากกว่าฤดูฝน

6. การวิเคราะห์ความคงทนของเส้นทางต่อการย่ำ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (Analysis of Trail Resistance to Trampling : A Case of Khoa Yai National Park) โดย ธนะสิน ยิ้มน้อย (2550)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของชนิดป่า ความลาดชันและการย่ำต่อการเปลี่ยนแปลงของดินและสังคมพืชคลุมดินบริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. เพื่อประเมินความคงทนตามธรรมชาติของพื้นที่ป่าแต่ละชนิดในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบทดลองในพื้นที่ธรรมชาติที่ใช้แผนการทดลองแบบสปีทพลอท (split-plot design) โดยจัดแปลงทดลองหลักแบบบล็อกสมบูรณ์ (RCBD) ที่มี 2 ซ้ำ กำหนดให้ทรีทเมนต์สำหรับหน่วยทดลองหลักคือ ปัจจัยร่วมระหว่างชนิดป่าและเปอร์เซ็นต์ความลาดชัน หน่วยทดลองรองคือ การย่ำและการไม่ย่ำ ตัวชี้วัดในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของดิน คือ ความคงทนของดินต่อการย่ำ ค่าความยึดแน่นของดิน อัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดิน และตัวชี้วัดในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงสังคมพืชคลุมดิน คือ เปอร์เซ็นต์การลดลงของกล้าไม้ ในส่วนความคงทนตามธรรมชาติประเมินจากอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของแต่ละตัวชี้วัด การคัดเลือกพื้นที่สำหรับวางแผนทดลองใช้ภาพถ่ายทางอากาศและการสำรวจพื้นที่จริงในการกำหนดประเภทป่าที่ใช้เป็นตัวแทนศึกษา จากวิธีการดังกล่าวได้ประเภทป่าที่เป็นตัวแทนศึกษา 2 ประเภท

คือ ป่าดิบแล้งบริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กม. 33-หนองผักชีและป่าดิบเขาบนเขาเขียว และกำหนดเปอร์เซ็นต์ความลาดชัน คือ <10% 10-20% 21-30% และ >30% สำหรับข้อมูลภาคสนามโดยการวางแผนตัวอย่างถาวรขนานกับเส้นชั้นความสูง ทำการวางแผนใหญ่ขนาดกว้าง 2 เมตร ยาว 6 เมตร ในแต่ละช่วงความลาดชัน จำนวน 2 ซ้ำ ดังนั้น ทุกประเภทป่ามีแปลงตัวอย่างขนาดใหญ่ชนิดละ 8 แปลง ในแต่ละแปลงใหญ่ทำการวางแผนย่อยขนาดกว้าง 1 เมตร ยาว 1 เมตร ดังนั้น แปลงใหญ่แต่ละแปลงจะประกอบด้วย 12 แปลงย่อย แบ่งเป็นแปลงศึกษาดินและแปลงศึกษาพืชอย่างละ 6 แปลงย่อยโดยมีแปลงควบคุม 2 แปลง ซึ่งแปลงควบคุมทำการย่ำเดือนละ 4 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกัน 1 สัปดาห์ เป็นระยะเวลา 1 ปี ใช้วิธีการย่ำลักษณะเดินเท้าต่อเท้าและวัดข้อมูลทันทีหลังจากการย่ำครั้งที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาอิทธิพลของชนิดป่า ความลาดชันและการย่ำต่อการเปลี่ยนแปลงของดินและสังคมพืชคลุมดิน ซึ่งตัวชี้วัดที่ทำการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ความคงทนของดินต่อการย่ำ ค่าความยึดแน่นของดิน อัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดิน และเปอร์เซ็นต์การลดลงของกล้าไม้ เมื่อพิจารณาแต่ละตัวชี้วัดที่ศึกษาพบว่า ก่อนทำการย่ำ ชนิดป่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความคงทนของดินต่อการย่ำและอัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าความยึดแน่นของดินและเปอร์เซ็นต์การลดลงของกล้าไม้ไม่มีความแตกต่างกันน้อยมากระหว่างชนิดป่า เมื่อนำปัจจัยการย่ำในระดับต่างๆ เข้ามาทดสอบร่วมพบว่า จำนวนรอบการย่ำและชนิดป่าที่ต่างกันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าความคงทนของดิน อัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดิน อัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดิน และเปอร์เซ็นต์การลดลงของกล้าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเปอร์เซ็นต์ความลาดชันที่ต่างกันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางรอบของการย่ำ ปรากฏในบางชนิดป่าและบางช่วงความลาดชันเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้อธิบายเกี่ยวกับความแตกต่างของปัจจัยร่วมระหว่างชนิดป่า จำนวนรอบการย่ำ และความลาดชันที่มีต่อตัวชี้วัดไว้ว่า ป่าดิบเขาที่มีเปอร์เซ็นต์ความลาดชันต่ำมีค่าความคงทนของดินต่อการย่ำ ค่าความยึดแน่นของดิน และอัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดินสูงกว่าบริเวณที่มีเปอร์เซ็นต์ความลาดชันสูง แต่บริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีเปอร์เซ็นต์การลดลงของกล้าไม้สูงกว่าบริเวณที่มีความลาดชันต่ำ ส่วนป่าดิบแล้งในบริเวณที่มีความลาดชันต่ำจะมีค่าความคงทนของดินต่อการย่ำ ค่าความยึดแน่นของดิน และเปอร์เซ็นต์การลดลงของกล้าไม้สูงกว่าบริเวณที่มีความลาดชันสูง แต่บริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีอัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดินสูงกว่าบริเวณที่มีความลาดชันต่ำ และพบว่าจำนวนการย่ำที่เพิ่มขึ้นมีผลให้ค่าความคงทนของดินต่อการย่ำและค่าความยึดแน่นของดินเพิ่มขึ้นมากในช่วงแรกและลดลงในช่วงที่หน้าดินถูกทำลาย หลังจากนั้นค่าความคงทนของดินต่อการย่ำจะ

เพิ่มขึ้นอีก ส่วนอัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดินมีค่าลดลงเมื่อการย่ำเพิ่มขึ้นแต่ค่อนข้างมีความผันแปรในป่าดิบแล้ง ส่วนกล้าไม้มีการลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อมีการย่ำและลดลงเกือบหมดเมื่อการย่ำผ่านไปเพียง 60 รอบ

การประเมินความคงทนตามธรรมชาติของพื้นที่ป่าแต่ละชนิด โดยพิจารณาจากอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของตัวชี้วัด คือ ความคงทนของดินต่อการย่ำ ค่าความยึดแน่นของดิน อัตราการซาบซึมน้ำผ่านผิวดิน และเปอร์เซ็นต์การลดลงของกล้าไม้ พบว่า ป่าดิบแล้งในช่วงความลาดชัน 10-20 เปอร์เซ็นต์มีความคงทนสูงสุด รองลงมาคือ ช่วงความลาดชัน <10% >30% และ 21-30% ตามลำดับ ส่วนระดับความคงทนของป่าดิบเขาพบว่า ช่วงความลาดชัน <10 เปอร์เซ็นต์มีความคงทนสูงสุด รองลงมาคือ ช่วงความลาดชัน >30 % 10-20% และ 21-30% ตามลำดับ

7. การวิเคราะห์ความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ (Analysis of Physical Resistance of Natural Area for Recreational Use : A Case Study of Nam Tok Mae Surin National Park) โดย เอกสิทธิ์ ปัญญาเส็ง (2550)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์
3. เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงในสมบัติของดินบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในปัจจุบันกับบริเวณพื้นที่ธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์

วิธีศึกษา

การวิเคราะห์ความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคงทนของพื้นที่ 3 ปัจจัย คือ ลักษณะของพืชพรรณ ลักษณะของดิน และลักษณะทางภูมิประเทศ ทำการศึกษาในพื้นที่ที่เปิดให้ใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ 4 แห่ง คือ ดอยปุยหลวง น้ำตกแม่สุรินทร์ เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกแม่สะกิด และอ่างเก็บน้ำบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ กำหนดจุดเก็บตัวอย่างดินด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยนำปัจจัยด้านลักษณะพืชพรรณที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษา คือ สังคมป่า ประกอบด้วย ป่าดิบเขา

ป่าดิบแล้ง ป่าผสมผลัดใบ และป่าเต็งรัง ร่วมกับปัจจัยด้านลักษณะภูมิประเทศ คือ ความลาดชัน ซึ่งแบ่งออก 3 ช่วงชั้น คือ 0-9 องศา 10-18 องศา และ >18 องศา มากำหนดจุดเก็บตัวอย่างดินทั้งในพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการจริงในพื้นที่ศึกษา ดำเนินการเก็บตัวอย่างดินแบบไม่รบกวนโครงสร้างโดยใช้ soil core จำนวน 171 ตัวอย่าง เก็บหน้าดินที่ระดับความลึก 0-20 เซนติเมตร และเก็บข้อมูลการปกคลุมของเรือนยอดด้วยวิธีการถ่ายภาพเรือนยอดโดยใช้ตัวชี้วัดค่าอัตราส่วนการแตกกระจายของดินเป็นปัจจัยบ่งชี้ความคงทนของพื้นที่ กำหนดให้เปอร์เซ็นต์อนุภาคดิน เปอร์เซ็นต์อินทรีย์วัตถุ เปอร์เซ็นต์ความชื้นในดิน และเปอร์เซ็นต์ความหนาแน่นของเรือนยอดเป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคงทนของพื้นที่ และใช้ค่าความหนาแน่นรวมของดินและค่าสัมประสิทธิ์การซึมผ่านของดินอิมตัวในการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงในสมบัติของดินระหว่างบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการกับบริเวณพื้นที่ธรรมชาติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (2-way Analysis of Variance) การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และการทดสอบค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม (Paired-sample t-test)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติโดยใช้ค่าอัตราส่วนการแตกกระจายของดินเป็นปัจจัยบ่งชี้ความคงทนพบว่า ป่าดิบแล้งมีความคงทนมากที่สุด รองลงมาคือป่าดิบเขา ป่าผสมผลัดใบ และป่าเต็งรัง ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์หาอิทธิพลของปัจจัยด้านสังคมป่า ปัจจัยด้านความลาดชัน และปัจจัยร่วมระหว่างสังคมป่าและความลาดชันที่มีต่ออัตราส่วนการแตกกระจายของดินพบว่า มีเพียงปัจจัยด้านสังคมป่าเท่านั้นที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำค่าอัตราส่วนการแตกกระจายของดินแต่ละสังคมป่ามาเปรียบเทียบกันระหว่างสังคมป่าพบว่า ค่าอัตราส่วนการแตกกระจายของดินระหว่างสังคมป่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการเปรียบเทียบกันระหว่างป่าดิบเขากับป่าดิบแล้ง สำหรับการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติในสังคมป่า 4 ประเภท กำหนดให้เปอร์เซ็นต์อนุภาคดิน เปอร์เซ็นต์อินทรีย์วัตถุ เปอร์เซ็นต์ความชื้นในดิน และเปอร์เซ็นต์ความหนาแน่นของเรือนยอดเป็นตัวแปรอิสระ และค่าอัตราส่วนการแตกกระจายของดินเป็นตัวแปรตาม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุในการทดสอบพบว่า สังคมป่าผสมผลัดใบและสังคมป่าเต็งรังเท่านั้นที่ตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันมีอิทธิพลต่อความคงทนทางกายภาพของพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในสมบัติของดินระหว่างบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการกับบริเวณพื้นที่ธรรมชาติในสังคมป่า 4 ประเภท ใช้ค่าความหนาแน่นรวมของดินและค่าสัมประสิทธิ์การซึมผ่านของดินอิมตัวในการเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติ Paired-

sample t-test พบว่า ค่าความหนาแน่นรวมของดินในสังคมป่าดิบเขา ป่าผสมผลัดใบ และป่าเต็งรังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การซึมผ่านของดินอิมตัวในสังคมป่าทั้ง 4 ประเภทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

8. การวิเคราะห์รูปแบบนันทนาการและประสบการณ์นันทนาการของผู้มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (Analysis of Recreation Patterns and Recreation Experiences of Visitors to Nature-based Recreation Areas in Mae Hong Son Province) โดย กาญจนา จันทบุผา (2551)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบนันทนาการและประสบการณ์นันทนาการของผู้มาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนา กับประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริงจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเปรียบเทียบประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับจริงจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการแต่ละแห่ง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ กับ ความพึงพอใจโดยรวม และความต้องการกลับมาเยือนแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการประกอบกิจกรรมนันทนาการและประสบการณ์นันทนาการของผู้มาเยือนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่ตัวแทนศึกษาจากผลการสำรวจแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติที่มีผู้มาเยือนสูงสุด 10 ลำดับแรกของจังหวัด จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก จนกระทั่งได้พื้นที่ศึกษา 5 แห่ง คือ โป่งน้ำร้อนท่าปาย ถ้ำน้ำลอด น้ำตกผาเสื่อ หุบผาดอยดอยแม่ฮื้อคอก และถ้ำปลา สัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิงที่เดินทางมาประกอบกิจกรรมนันทนาการในบริเวณพื้นที่ศึกษา กำหนดขนาดตัวอย่างในลักษณะโควตา แหล่งนันทนาการละ 100 ตัวอย่าง รวม 500 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองประชากรแบบจับคู่ (Paired-samples t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ผลการศึกษา

ในส่วนของรูปแบบนันทนาการของผู้มาเยือนพบว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ไม่เคยไปเยือนแหล่งนันทนาการที่ทำการศึกษามาก่อน ประเภทกลุ่มในการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเพื่อน นิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัวและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งนันทนาการจากการแนะนำของเพื่อน ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทางนั้นผู้มาเยือนเตรียมพร้อมด้านจัดเตรียมสัมภาระและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเดินทางก่อนเดินทางเข้าสู่แหล่งนันทนาการมากที่สุด ขณะที่การติดต่อสอบถามและ/หรือขออนุญาตผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวก่อนการเดินทางเป็นพฤติกรรมที่กระทำน้อยที่สุด ด้านการใช้เวลาในแหล่งนันทนาการพบว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ไม่พักค้างแรมในแหล่งนันทนาการและใช้เวลาท่องเที่ยวในแหล่งนันทนาการประมาณ 1 ชั่วโมง 25 นาที โดยมีกิจกรรมชมทิวทัศน์/ทัศนียภาพ ถ่ายภาพ/บันทึกวิดีโอ และพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ผู้มาเยือนคาดหวังและประกอบจริงเมื่อมาท่องเที่ยวในแหล่งนันทนาการสูงที่สุด 3 ลำดับแรก

ในส่วนของการประเมินนันทนาการพบว่า ประสพการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนาของผู้มาเยือนใน 3 ลำดับแรก คือ การได้รับอากาศบริสุทธิ์มากที่สุด การได้ใกล้ชิดสัมผัสและอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และการผ่อนคลายจากความเครียด วิตกกังวล ตามลำดับ ส่วนประสพการณ์นันทนาการที่ได้รับของผู้มาเยือนใน 3 ลำดับแรก คือ การได้รับอากาศบริสุทธิ์ การได้ใกล้ชิดสัมผัสและอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และการผ่อนคลายจากความเครียด วิตกกังวล ตามลำดับ ขณะที่ประสพการณ์นันทนาการด้านการพัฒนาทักษะในการประกอบกิจกรรมและฝึกฝนการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เป็นประสพการณ์ที่ผู้มาเยือนให้ความสำคัญและได้รับต่ำที่สุดเช่นเดียวกัน และพบว่าผู้มาเยือนส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจในต่อการท่องเที่ยวในแหล่งนันทนาการในระดับมากและมีความต้องการกลับมาเยือนแหล่งนันทนาการในระดับปานกลาง เมื่อนำมาประสพการณ์นันทนาการมาจัดกลุ่มด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยพบว่า สามารถจัดกลุ่มประสพการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนาได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประสพการณ์ด้านความเป็นอิสระ การผ่อนคลายความเครียดและพัฒนาจิตใจ กลุ่มที่ 2 ประสพการณ์นันทนาการด้านการผจญภัย ความท้าทาย การบุกเบิกสิ่งใหม่ และพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย กลุ่มที่ 3 ประสพการณ์นันทนาการด้านความสนุกสนาน การได้พบเห็นสิ่งใหม่ และหลีกเลี่ยงจากสภาพที่จำเจ กลุ่มที่ 4 ประสพการณ์ในการแสดงออกซึ่งความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ และ กลุ่มที่ 5 ประสพการณ์ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การจัดกลุ่มดังกล่าวสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรทั้ง 28 ตัวแปรได้ร้อยละ 58.42 ส่วนประสพการณ์นันทนาการที่ได้รับสามารถจัดกลุ่มได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประสพการณ์ด้านความเป็นอิสระ การผ่อนคลายความเครียด และพัฒนาจิตใจ กลุ่มที่ 2 ประสพการณ์นันทนาการ

ด้านการผจญภัย ความท้าทาย การบุกเบิกสิ่งใหม่ และพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย กลุ่มที่ 3 ประสพการณ์นันทนาการด้านความสนุกสนาน การได้พบเห็นสิ่งใหม่ และหลีกเลี่ยงจากสภาพที่จำเจ และ กลุ่มที่ 4 ประสพการณ์ในการแสดงออกซึ่งความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ การจัดกลุ่มดังกล่าวสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรทั้ง 28 ตัวแปรได้ร้อยละ 55.39

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประสพการณ์นันทนาการที่พึงปรารถนา กับประสพการณ์นันทนาการที่ได้รับ ทั้ง 28 ตัวแปร ด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองประชากรแบบจับคู่ พบว่า มีตัวแปรประสพการณ์นันทนาการแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 16 คู่ จาก 28 คู่ และพบว่า ประสพการณ์นันทนาการที่ผู้มาเยือนได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการแต่ละแหล่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์นันทนาการที่ได้รับ กับ ความพึงพอใจโดยรวม และความต้องการกลับมาเยือนแหล่งนันทนาการ พบว่า ประสพการณ์นันทนาการที่ได้รับทั้ง 4 กลุ่มประสพการณ์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจโดยรวมและความต้องการกลับมาเยือนแหล่งนันทนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ